

**משרד החינוך
המזכירות הפדגוגית
אגף א' לפיתוח פדגוגי
הפיקוח על תכניות לימודים ייחודיות**

**שם ביה"ס/המוסד: תיכון עירוני א' תל אביב
שם התכנית הייחודית: מוזיקה קלאסית
תחום הדעת: מוזיקה
מספר יחידות הלימוד: 5
סמל מוסד: 540112**

תיכון עירוני א' לאומנויות, תל אביב

מגמת מוזיקה קלאסית

תכנית לימודים ייחודית

כתבה: ד"ר רותי כץ

1. מגמת המוסיקה בית הספר התיכון עירוני א' לאמנויות – תל אביב

1.1. תיאור בית הספר

תיכון א' לאמנויות הוא התיכון היחיד בתל אביב המספק תכנית לימודים מקפת בחמשת תחומי האמנות: מוסיקה, אמנות פלאסטית, מחול, תיאטרון וקולנוע. לימודי האמנויות מתחילים כבר בחטיבת הביניים בכיתה ז'. הלימודים הם נרחבים, מעמיקים ומקצועיים ועל צוותי ההוראה נמנים מיטב המורים והאמנים בארץ. בבית הספר מגמת פילוסופיה מצויינת שתלמידי המגמות השונות יכולים ללמוד גם בה.

תיכון א' לאמנויות מממוקם במרכז תל אביב בין כמה ממוסדות התרבות החשובים בעיר: מוזיאון תל אביב ואולם רקאנטי, המשכן לאמנויות הבמה והאופרה הישראלית החדשה, היכל התרבות, תיאטרון "הבימה" והסינמטק הישראלי. מהקירבה לכל אלה נהנים תלמידי התיכון באופן שוטף.

חברת התלמידים הבית ספרית היא פסיפס מרתק של בני נוער שהשוני שביניהם גם מעצים אותם וגם מחבר ביניהם. זוהי חברה פתוחה, מקבלת, סובלנית ותומכת. חברה כזו, הולמת את מטרת בית הספר לטפח בני נוער מצטיינים באמנויות ובלמודים העיוניים אך יחד עם זאת רגישים לחברה, לסביבה, מחויבים לקהילתם ונכונים לתרום ולהירתם למען הזולת.

1.2. תיאור המגמה

מגמת המוסיקה בתיכון א' לאמנויות מפוצלת לשתי מגמות נפרדות: מגמת הג'אז (תוכנית ייחודית נפרדת) והמגמה הקלאסית הנידונה בתוכנית זו. יצחקי פרנקו מנהל את מגמת הג'אז. ד"ר רותי כץ, מנהלת המגמה הקלאסית משמשת כמנהלת על לשתי המגמות.

תלמידי שתי המגמות לומדים יחד פיתוח השמיעה, תיאוריה וקצב ובכיתה י' גם הרמוניה מסורתית. ביתר המקצועות חל פיצול: במגמת הג'אז נלמדים אך ורק מקצועות מתחום הג'אז ומבצעים אך ורק מוסיקת ג'אז. במגמה הקלאסית נלמדים מקצועות הליבה המסורתיים של המוסיקה: הרמוניה, פיתוח שמיעה, תולדות וספרות המוסיקה. במגמה קיימים שני מסלולים הנבדלים זה מזה מבחינת הביצוע: המסלול הקלאסי - בו מתמחים בביצוע של מוסיקה קלאסית, והמסלול הרב תחומי - בו מתמחים בביצוע של מוסיקה ישראלית, מוסיקה קלה, מוסיקת עולם או עיבודים שונים של מוסיקה קלאסית.

לימודי המוסיקה בעירוני א' לאמנויות מתחילים כבר בכיתה ז', במעין מכינה למגמה. בפועל - לימודי המגמה האינטנסיביים מתחילים בכיתה ט' ועל תלמידים המצטרפים לכיתה י' לעבור קורסי קיץ על מנת להשלים פערים שעלולים להיווצר בינם לבין תלמידי המוסיקה הותיקים בבית הספר.

להלן פירוט שני מסלולי הביצוע השונים במגמה הקלאסית:

המסלול הקלאסי הוא בין הבודדים בארץ שבו תלמידיו לומדים באופן מובהק מוסיקה קלאסית, הן מבחינה עיונית והן מבחינה מעשית. הומוגניות זו מאפשרת העמקה והרחבה במקצועות הנלמדים (פירוט בתכנית הלימודים). חלק מיוחד ברפרטואר הנלמד תופשת המוסיקה אשר נוצרה על ידי מלחינים יהודיים באירופה של ימי הרייך השלישי, מוסיקה שהוחרמה ע"י הנאצים ומוסיקה ישראלית. מגוון יצירות מסוגי המוסיקה שהוזכרו מבוצע על ידי התלמידים במסגרות שונות. הנושא נלמד ונידון גם בשיעורי תולדות המוסיקה.

המסלול ה"רב תחומי" הינו מסלול ביצוע ייחודי הפועל בצד מסלול הביצוע הקלאסי. תלמידי המסלול לומדים את כל התוכנית של המסלול הקלאסי אך מקבלים בנוסף סדנאות בתחומים שיפורטו להלן. ההבדל העיקרי בין תלמידי מסלול זה לתלמידי המסלול הקלאסי מתבטא בתכני הריסטרטל ובמבנה ההרכבים. המסלול הרב תחומי מהווה תוכנית מיוחדת המיועדת לתלמידי מוסיקה רציניים שאינם מעוניינים להתמחות בג'אז או במוסיקה קלאסית. היא פתוחה גם למוסיקאים קלאסיים המעוניינים להרחיב את מנעד חוויותיהם.

המסלול הרב תחומי כולל עבודה על מוסיקת "פופולארית" (רוק, בלוז, פופ וכו'), מוסיקה אתנית, מוסיקה בת זמננו, שירים ומוסיקה ישראלית על כל גווניה, ומושם בה דגש חזק על עיבוד ויצירה מקורית של התלמידים. תלמידי המסלול מקבלים שיעורי עיבוד, ספרות וניתוח של מוסיקה חדשה, אלתור, וסדנאות העשרה שונות.

תלמידי המסלול הרב תחומי מרבים לבצע מוסיקה ישראלית איכותית (גם בעיבודים שלהם), מוסיקה שהם עצמם כותבים ומוסיקה מרחבי תבל. בבסיסה של תוכנית המסלול הרב תחומי עומדת הסברה שבמאה ה-21 ישנן דרכים רבות בהן יכולים תלמידים מוכשרים ללמוד ולהתפתח, לקיים לימוד מוסיקלי מעמיק דרך ניתוח, עיבוד ונגינה של סגנונות שונים, ורבים מהתלמידים מוצאים במוסיקה העכשווית את ביטויים המוסיקלי. לעיסוק בסגנונות שונים, בנוסף על רכישת מיומנויות נגינה בסיסיות חזקות, ישנו ערך בפני עצמו התורם ליצירתיות ולמוסיקליות של כל תלמיד.

2. התפיסה הרעיונית של תכנית הלימודים הייחודית

2.1. סיבות והנמקות

הסיבות לבקשה לקבל הכרה כמגמה ייחודית מפורטות להלן:

- א. בית הספר הינו שש שנתי ולימודי המוסיקה מתחילים בכיתה ז'. מכיתה ט' הם כבר במתכונת הלימודים של החטיבה העליונה. אי לכך – הרמה ההתחלתית בכיתה י' בכל המגמות הינה גבוהה מאוד, באופן יחסי לבתי ספר אחרים.
- ב. כמות השעות של מקצועות הליבה במגמת המוסיקה היא כמעט כפולה מזו הנדרשת על ידי משרד החינוך. להלן פירוט שעות הלימוד להן זוכה תלמיד מגמה הלומד בבית הספר מכיתה ט':

- תולדות המוסיקה וספרותה - 12 ש"ש.
- פיתוח שמיעה, קצב ותיאוריה - 12 ש"ש.
- הרמוניה - 6 ש"ש.

כאמור – אלו מקצועות הליבה בלבד. לאור כמות השעות המבורכת במגמה, ניתן להרחיב את היריעה ולהעמיק בלימודים מעבר לתכנית הארצית הנדרשת על ידי משרד החינוך.

- ג. הכרה כתכנית ייחודית תעניק את החופש הנדרש להמשיך ולקיים פרויקטים נושאים ולשלבם בתכנית הלימודים העיונית כחלק מחומר הלימוד.

2.2. ייחודיותה של התכנית

ייחודיותה של התוכנית מתבטא בבחירת הוראת מקצוע הומניסטי אוניברסאלי מובהק, מקצוע אשר הלומד אותו מרחיב את אופקיו התרבותיים והרוחניים. בד בבד התכנית מתמקדת גם בתרבות היהודית המערבית והישראלית וכך יוצרת זיקה בין האוניברסאלי למקומי וגם בין הכללי לפרטי.

למורי המוסיקה במגמה שאיפה להביא את התלמיד, באמצעות לימודי המקצועות השונים, לכדי יצירת הקשרים בין תחומים שונים, לפתח חשיבה האזנה וביקורת, להביא לידי הקשבה לזולת ולהעצים את הגורם הרגשי בלמידה. הלימודים במקצועות המוסיקה עצמם נעשים דרך אינטגרציה, השלכות והיקשים ממקצוע אחד לאחר.

מגמת המוסיקה מפתחת תלמידים כמוסיקאים משכילים, ביקורתיים ובעלי יכולת אנאליטית המשתמשים בכלים הרציונאליים הנרכשים בשיעורים העיוניים על מנת להתפתח מבחינה מעשית-ביצועית. כלומר, לימודי המגמה שמים דגש על החיבור בין האינטואיציה והרגש לתודעה.

מגמת המוסיקה מטפחת תלמידים אוהבי מוסיקה, סקרנים וצמאי דעת ומביאה אותם להבנת השפה המוסיקלית, התחביר שלה והמשמעויות שלה. תלמידי המגמה גם לומדים להתבטא מילולית בשפה מקצועית גבוהה.

מעבר לתכנית הלימודים הקבועה אשר תוצג בהמשך, המגמה מובילה פרויקטים שונים המאופיינים במצינות וייחודיות (ראו עמ' 7-8).¹ לפרויקטים ערך לימודי וחוויתי והם מקדמים את התלמידים מבחינה מקצועית. תכני הפרויקטים הופכים להיות חלק מתכנית הלימודים. החוט המקשר בין הפרויקטים הוא הטיפול בזהות הישראלית/יהודית.

2.3. כותבי התכנית ושותפיה

ד"ר רות כץ – מנהלת המגמה. בוגרת האקדמיה למוסיקה ע"ש רובין בירושלים, תואר שני ושלישי בביצוע וחקר סגנונות הביצוע מאוניברסיטת סטנפורד, קליפורניה. טרם נסיעתה לקליפורניה הקימה ב-1982 יחד עם קבוצת מוסיקאים ירושלמיים קונסרבטוריון בקרית מלאכי. בין השנים 1982-1987 השתלמה בשירה והייתה חברה במקהלה הפילהרמונית בתל אביב. באוניברסיטת סטנפורד לימדה קורסים בפיתוח שמיעה והאזנה, והייתה חברה בקבוצת ה- Early Music Singers. כמו כן הייתה פעילה במרכז הבינלאומי למחקר של מוסיקה באמצעות מחשב CCRMA. עם שובה ארצה ניהלה, עד קבלת המשרה הנוכחית, את מרכז המוסיקה בכוכב יאר ולימדה במכללת סמינר הקיבוצים (1996-2003). העבירה הרצאות בתחום מחקרה (performance practice) במדרשה למוסיקה במכללת לוינסקי ובאוניברסיטה העברית. מאז החלה לעבוד בתיכון א' לאמנויות – מתמקדת בעבודתה המוסיקלית והחינוכית בבית הספר. פרסמה שני מאמרים בכתב העת של מחלקת החינוך של עריית תל אביב ב.מ.ה, "מוסיקה קלאסית – אמנות ללא עתיד?" (2003), ו"מריכרד ווגנר עד פאול בן חיים - או גרמניה – תל אביב דרך גטו טרזין" (2008).

ד"ר יפיה יופה - מלמד בתיכון א' לאמנויות פיתוח שמיעה, תיאוריה וקצב והוא אחד המומחים הבינלאומיים בתחום הוראות מקצועות אלו. עם סיום לימודי הדוקטורט באקדמיה של לטוניה ובקונסרבטוריון של מוסקווה התמנה לראש לימודי התיאוריה והמוסיקולוגיה בבית הספר "אמיל דרזינס" בריגה. היה פרופסור באקדמיה למוסיקה הלטווית ולימד בשני המוסדות עד לעלייתו ארצה. פרסם מאמרים אשר פורסמו ע"י משרד התרבות הלטווי ועל ידי כתבי עת מובילים בברית המועצות. עבודת הדוקטורט של ד"ר יופה יצאה לאור כספר. ד"ר יופה העביר הרצאות בנושא פיתוח השמיעה ועל שיטת ההוראה הייחודית אותה פיתח במוסקווה, סט. פטרסבורג, באוניברסיטת בירמינגהם שבאנגליה, במיניסטריון התרבות הגרמני בברלין, ובבית הספר "דרברצן" שבהונגריה. מאז עלייתו למדינת ישראל ב-1991 לימד ד"ר יופה באקדמיה למוסיקה ע"ש רובין ת"א, באוניברסיטת בר אילן, במדרשה למוסיקה במכללת לוינסקי, בקונסרבטוריון נווה שרת ובמגמת המוסיקה שבתוכן א' לאמנויות ת"א. מעביר השתלמויות מורים והרצאות מטעם משרד החינוך. ספרו "סולמוניה" פורסם ע"י משרד החינוך ב-2008. בשנה זו גם יצא לאור ספרו "צליל, קצב וזיכרון מוסיקלי" שהינו ספר מקיף להוראה ותרגול פיתוח השמיעה.

ענת גולני – מלמדת הרמוניה. בוגרת האקדמיה למוסיקה ע"ש רובין בתל אביב. תואר שני בהצטיינות יתרה. השתלמה אצל הפרופ' בת שבע רובינשטיין באופן פרטי בהוראות פיתוח השמיעה, יסודות המוסיקה וההרמוניה. מרכזת את לימודי המוסיקה הקלאסית בבית הספר לאמנויות ע"ש אריסון בתל אביב.

---

¹ פרויקטים אלה נוטלים חלק תלמידי המגמה כמשתתפים פעילים בביצוע, בעבודות תחקיר, בתיעוד או בכל תחום אחר המותאם לכל תלמיד באופן אישי. חלק מהפרויקטים נעשים בשיתוף מגמות אחרות בבית הספר וכך התלמידים זוכים בהצצה לאופני עבודה באמנויות אחרות (בתיכון א' לאמנויות מגמות מחול, קולנוע, תיאטרון ואמנות פלאסטית כל אחת מהן ברמה גבוהה במיוחד).

גל זיו – מוביל המסלול הרב תחומי לביצוע. בוגר תואר ראשון בגיטרה ג'אז ותואר שני בקומפוזיציה קלאסית מ Manhattan School of Music. עבד תקופה ארוכה בניו יורק כנגן ג'אז ומלחין, וכיום מעורב בפרויקטים מוסיקליים רבים ומנהל את מחלקת הג'אז וההלחנה בעמותת מתא"ן. בארה"ב יצא לאור דיסק ג'אז שלו ע"י חברת Jazz Cadance שם גם השתתף בנגינה בדיסקים של עמיתים, בהם גם עיבודים למוסיקה קונצרטי. מאז שובו ארצה הוציא גל דיסק נוסף מוסיקה פרי עטו, "עצ הלא הא".

2.4. התלמיד וצרכיו

אוכלוסיית התלמידים במגמה הינה מגוונת. תלמידים מגיעים מרקעים סוציו-אקונומיים שונים ומורי המגמה משתדלים לענות על צרכי כולם. כל תלמיד זוכה ליחס אישי מכל אחד ממוריה, הן מבחינה אקדמית (סיוע למתקשים וקידום למצטיינים) והן מבחינה אנושית. בכך מתאפשרים פיתוח הכישורים וההשכלה של כל פרט באופן אופטימאלי. יחס אישי כזה מאפיין את הקשרים בין התלמידים והמורים בבית הספר כולו, אם כי במגמה הקשר הרבה יותר הדוק.

המגמה היא מגמת ביצוע עם לימודים אקדמיים ברמה גבוהה. במידה ונוצרים הבדלי רמות בין התלמידים המגמה מספקת מענים מגוונים: תלמידים מבריקים זוכים לעידוד מיוחד הן מבחינה אקדמית והן מבחינת אפשרויות הביצוע, תלמידים המתקשים – מקבלים סיוע מהמורים ועמיתיהם התלמידים. האווירה במגמה היא כזאת שכל התלמידים ערבים זה לזה ומעוניינים בהצלחת כולם וכך נוצר מערך סיוע של תלמידים מצטיינים לעמיתיהם המתקשים. כל זאת בהדרכת מורה.

המגמה מעודדת יוזמות של תלמידים כגון עבודה בהרכבים שונים, הפקת קונצרטים שאינם מן המניין וכד'. היא גם מהווה לתלמידיה מקום פסי, רוחני ונפשי בו הם "מרגישים כבית", במלוא מובן המילה. מקום בו התלמיד מרגיש בטוח, נתמך, מקום בו יכול התלמיד לערוך ניסיונות ללא חשש בידעו שצוות מורים מיומן עומד לצידו.

מבחינה חינוכית וערכית, עזרה וכבוד הדדיים בין כל השותפים במגמה - מורים כתלמידים - הם ערך עליון. מבחינה אקדמית – אנו מקווים שכל תלמיד המסיים את המגמה בהצלחה יוכל להמשיך ללא הכנה נוספת בלימודי מוסיקה גבוהים.

2.5 המורה ותפקידיו

המאפיין החשוב ביותר של מורי המגמה הוא השילוב של מקצועיות גבוהה ביותר בשני התחומים: המוסיקה והחינוך. על מנת לקדם רמת לימודים גבוהה במיוחד המורים בצוות נמנים על מורי המוסיקה המובילים בארץ. תכנית הלימודים אותה גיבשו מאפשרת ומעודדת יצירת יחסי גומלין בין מקצועות הלימוד השונים. התלמידים לומדים להקיש ולהשליך מתחום אחד למשנהו. המורים מתבססים על הידע הנרכש בשיעורים של עמיתיהם ומרחיבים אותו. לדוגמא: שיעורי ספרות, המוסיקה המתמקדים בניחות ואנליזה נשענים על הידע הנרכש בשיעורי הרמוניה ומרחיבים אותו, ובשיעורי הרמוניה מיישמים את הידע הנרכש בשיעורי תיאוריה וכד'.

המורים במגמה נדרשים לגלות רגישות והקשבה לכל התלמידים על מנת לממש את הטיפוח האינדיבידואלי והקידום שלהם. מורי המגמה קשובים גם להלך רוחם ולנפשם של תלמידיהם. הם עובדים באופן צמוד עם היועצות על מנת לתת מענה לקשיים ומצוקות העלולים להתעורר במהלך הלימודים (קרי: תהליך ההתבגרות).²

כל מורי המסלול הם בעלי תואר שני במוסיקה לפחות והסמכה להוראה.

---

² מדי פעם נקלטים במגמה תלמידים חריגים. תלמידים אלה משתלבים בחיי המגמה והיא הופכת למקור עוצמה והעצמה. היו מקרים של תלמידים אשר אלמלא הימצאותם במגמה היו נמצאים ברחוב, או מקרים של תלמידים שהיו במצוקה כה קשה עד כי נשקפה סכנה לחייהם. מורי המגמה גילו את מצוקותיהם ובעזרת היועצות החזירו אותם למסלול תקין. אחת מהתלמידות עשתה תואר כפול בשירה ובנגינה באקדמיה למוסיקה בירושלים.

2.6 החברה וצרכיה

תלמידי מגמת המוסיקה מחויבים לקשר עם פלחים בקהילה שלא תמיד זוכים ליהנות מביצועי מוסיקה חיים. התלמידים מופיעים בפני קהלים שונים: גני ילדים בשכונות מצוקה, בתי גיל הזהב, מועדוניות לעיוורים וכבדי ראייה, בית החולים איכילוב וכן הופעות מזדמנות באירועים שונים. כך אנו מבקשים להפיץ ולקדם את המוסיקה האמנותית האיכותית וגם לתרום לאוכלוסיות השונות בקהילה. כך גם התלמידים נתרמים הן מעצם הנתינה והן מהאפשרויות הרבות להופיע.

2.7. התפיסה הרעיונית של התכנית

מטרת המגמה היא ליצור אינטגרציה בין מקצועות המוסיקה הנלמדים ולתת משמעות רעיונית ופרקטית לכל אשר נלמד. מקצועות הלימוד העיוניים: פיתוח שמיעה, תיאוריה, קצב, הרמוניה, תולדות המוסיקה וספרות המוסיקה – נלמדים כמכלול היוצר את מעשה המרכבה הקרוי – מוסיקה. הלמידה היסודית של מקצועות אלה והבנתם מתועלות לעבודה המעשית של התלמידים הן כמבצעים והן כמאזינים ביקורתיים ומאפשרת להם להתייחס למוסיקה גם דרך האינטואיציה וגם דרך הדעת.

מילת המפתח במגמה היא "טיפוח" כאשר הטיפוח מסייע להוביל למציאות.

לאור ההשקפה שידיעת המוסיקה משמעותה היא הבנת תהליכים מוסיקליים, חברתיים והיסטוריים אנו מנסים במידת האפשר ליצור גם אינטגרציה עם מקצועות אחרים הנלמדים בבית הספר כהיסטוריה, ספרות או פילוסופיה.

בצד לימודי העומק של המוסיקה המערבית שהיא בעצם אוניברסאלית, מגמת המוסיקה מטפחת את המורשת היהודית והישראלית. פירוט בסעיף 3.1.

2.8 חלוקת השעות בכיתות י'-י"ב ומספר יחידות הלימוד

- תולדות המוסיקה – 10 ש"ש
- תיאוריה – 1 ש"ש
- פיתוח שמיעה וקצב – 7 ש"ש
- הרמוניה – 6 ש"ש
- הרכבי ביצוע – 1-3 ש"ש לתלמיד

להלן טבלה המתארת את שעות הלימוד בכיתות ט-יב:

יב	יא	י	ט	
4 ש"ש	4 ש"ש	2 ש"ש	2 ש"ש	תולדות וספרות המוסיקה
		2 ש"ש	1 ש"ש	תיאוריה
2 ש"ש	2 ש"ש	2 ש"ש	3 ש"ש	פיתוח שמיעה וקצב
2 ש"ש	2 ש"ש	2 ש"ש		הרמוניה
1-3	1-3	1-3	1-3	הרכבים (1-3 ש"ש)

2.9. הרכב 5 היחידות לבגרות:

- 2 י"ל – תולדות המוסיקה וספרותה
- 2 י"ל – תיאוריה, פיתוח שמיעה וקצב, מוסיקה קאמרית והרכבים
- 1 י"ל – הרמוניה

3. מטרות התכנית

3.1. מטרות קוגניטיביות

1. כמוסיקאי – לתלמיד המגמה תהייה הכשרה מקצועית גבוהה שתאפשר לו המשך לימודי מוסיקה בכל מוסד אקדמי בארץ.
2. כמשכיל – לתלמיד המגמה יהיו כלים לביקורת רציונאלית.
3. כלומד – התלמיד ישכיל ליצור הקשרים, לנתח ולהתייחס בביקורתיות לטכסטים (לא רק מוסיקאליים).
4. באמצעות לימודי תולדות המוסיקה התלמיד ילמד להבין הקשרים בין תופעות תרבותיות לתהליכים היסטוריים וחברתיים.

3.2. מטרות רגשיות- ערכיות

1. הודות לקשר עם הקהילה והמערך המסייע שמובל במגמה התלמיד יתפתח להיות אדם הקשוב לזולת ונכון לסייע לו.
2. העבודה בהרכבים מלמדת את תלמיד המגמה להיות איש צוות הקשוב לחבריו, שיודע לשאת ולתת ולהגיע לפתרונות המקובלים על הכלל.
3. הביצוע עצמו מחבר בין הרגש והאינטואיציה לשכל, לידע שנרכש ולהבנה הסגנונית. הביצוע הוא המטרה הנשגבת של לומד המוסיקה – המקום בו מתחברים כל כישוריו המקצועיים ובאים לידי ביטוי באופן מעשי ולא מילולי.
4. אנו מקווים שתלמיד אשר מסיים את המגמה יהיה גם אזרח טוב יותר, בגלל מורכבות יחסי האנוש במגמה והקריאה לתרום, בגלל התכנים ההומניסטים ובגלל העבודה על הזהות היהודית/ישראלית.

4. פירוט התכנים

4.1 תולדות המוסיקה וספרותה

מבוא

בלימודי התולדות משולבות היסטוריה כללית עם תולדות המוסיקה. ספרות המוסיקה נלמדת כחלק אינטגרלי מתולדות המוסיקה. בשיעורים אלה דגש רב על הבנת התהליכים שהביאו להתפתחות המוסיקה, על הבנת הדקויות של השפה המוסיקלית בכל תקופה ועל האזנה ביקורתית.

לימוד נושאי: נושאים מסוימים נלמדים בחתך אורך ונבחנו לאור התקופות השונות. לדוגמא: המיסה (בחינת פרק או שניים מתוך מיסה גרגוריאנית ומיסות שונות מהעת העתיקה, דרך באך, מוצרט ועד למיסה סולמניס של בטהובן), כנ"ל רקוויאם, קונצ'רטו, פוגה ועוד נושאים אשר למידה אורכית הולמת אותם ותורמת להבנה מעמיקה ורחבה.

קונצ'רטים: תלמידי חטיבת הביניים יוצאים לקונצרט לפחות פעם בשנה בזמן הלימודים. התלמידים מקבלים הכנה לקונצרטים במסגרת שיעורי התולדות. החל מכיתה י' תלמידי המגמה יוצאים באופן מאורגן לקונצרטים ובמידה והיצירות המבוצעות מתאימות לתכנית הלימודים – הם מנתחים את היצירה ועובדים עליה באופן מעמיק כחלק משיעורי תולדות המוסיקה וספרותה.

בלימודי התולדות משולבות ידיעת היסטוריה כללית עם תולדות המוסיקה. ספרות המוסיקה נלמדת כחלק אינטגרלי מתולדות המוסיקה. החל מכיתה י' לימודי הספרות מטפלים גם בסוגיות של אינטרפרטציה וגישות לביצוע. באינטרפרטציה דנים לא רק במבצעים השונים אלא גם בגלגולים שונים של יצירה. בלימודי הספרות בכיתה י' התלמידים נדרשים לנתח יצירות גם באופן הרמוני בהתאם לרמת מיומנותם במקצוע. חלק מהניתוחים נעשה גם בע"פ ומתבסס על מיומנויות השמיעה אותן רוכשים התלמידים בשיעורי פיתוח השמיעה.

מספר שיעורים מוקדשים לנושאי הפרויקטים השונים (כגון: מוסיקה מגטו טרזין, פאול בן חיים, מנדלסון וכד').

לפני כל תקופה או סגנון הנלמדים מובאת סקירה היסטורית, חברתית תרבותית קצרה ולימודי המוסיקה של התקופה נעשים לאור סקירה זו.

4.1.1 כיתה י':

2 ש"ש - תולדות המוסיקה וספרותה – סקירה כללית ואחריה מימי הביניים המוקדמים ועד לברוק האמצעי.

נושא	שלושת תקופות העל – מבט מקיף על העת העתיקה, העת החדשה והעידן המודרני
שעות	8
מטרות פרטניות לביצוע	התלמידים יכירו מאפיינים בולטים של התקופות השונות והאבולוציה שלהן. יקשיבו וינתחו מתוך שמיעה יצירות מייצגות מתקופות שונות.
מושגים מרכזיים	טונאליות - מודאליות – א-טונאליות, מוסיקה פונקציונאלית/ אבסולוטית/תכניתית, מוסיקה דתית/חילונית
דרכי למידה	שילוב של הוראה פרונטאלית ולמידה באמצעות דיאלוג.
ביבליוגרפיה לתלמיד	בשלב זה - דיון בלבד.
דרכי הערכה ומשקלה	בוחן (5%)

נושא	העת העתיקה – מהמזמור הגרגוריאני ועד לארס אנטיקווה
שעות	6
מטרות פרטניות לביצוע	התלמידים יכירו את המזמור הגרגוריאני, מאפייניו והשימושים השונים בו, יתנסו בכתיבת לחן בסגנון גרגוריאני. יעמדו על התפתחות הפוליפוניה – האורגנום לסוגיו ועל השפעת התיווי על התפתחות המוסיקה. יקשיבו, ינתחו וישוו בין יצירות מהסוגות השונות כולל מוסיקה חילונית. התלמידים יעמדו על הקשר בין מוסיקה לטכסט או מוסיקה לקונטקסט.
מושגים מרכזיים	התפתחות הפוליפוניה – האורגנום לסוגיו, אסכולת נוטרדם, לאונין, פרוטין, ארס אנטיקווה, מודוסים ריתמיים, קלאוזולה, סיקוונץ, מוטט. תווי מוסיקלי. מוסיקה חילונית - טרובדור, טרוור, מאיסטרזינגר, ז'ונגלר.
דרכי למידה	בכל שיעור ישנו שילוב של הוראה ולמידה דיאלוגית, האזנה, דיון וניתוח יצירות בצוותא. הלימוד נעשה תוך כדי דיון, סיעור מוחות וחשיבה משותפת. על מנת לשמר חשיבה יצירתית וספונטאנית חומרים לקריאה נשלחים במייל רק לאחר השיעור. צבוקה פציפה בשיעור: 1. התלמידים ישירו קטעים בסגנון טריטוריאני. 2. התלמידים יבדדו ויכתבו משמיעה קנטוס פירמוס מתוך אורטנוס מליסמטי.
ביבליוגרפיה לתלמיד	סיכומים ותרגומים אישיים מתוך Grout, Harvard Dictionary, Grove, מאמרים שונים, צילומי פרטיטורות.
דרכי הערכה ומשקלה	עבודה (5%): התלמידים יפענחו תיווי עתיק, או ילחינו משפט בסגנון המוסיקה הגרגוריאנית.

נושא	ארס נובה ומוסיקה חילונית
שעות	6
מטרות פרטניות לביצוע	התלמידים יכירו התפתחויות מוסיקליות וטכניקות כתיבה בארס נובה, ויעקבו אחר איזוריתמיקה בתוך "מיסת נוטרדם" של מאשו. מוסיקה חילונית: יאזינו לקטעים מתוך "כרמינה בורנה", מוטטים ושנסונים שונים (מאת פיליפ דה ויטרי ומלחינים אנונימיים). התלמידים יעמדו על הקשר בין מוסיקה לטכסט או מוסיקה לקונטקסט.
מושגים מרכזיים	ארס נובה, פיליפ דה ויטרי, הלחנה איזוריתמית, מיסת נוטרדם, הצטלבות קולות, "כרמינה בורנה", IMPERFECT.
דרכי למידה	שילוב של הוראה פרונטאלית ולמידה דיאלוגית, האזנה ודין, סיכומים בכתב. הלימוד נעשה תוך כדי דיון, סיעור מוחות וחשיבה משותפת. על מנת לשמר חשיבה יצירתית וספונטאנית חומרים לקריאה נשלחים במייל רק לאחר השיעור. סגנא: בדיקת פרטיטורות ואיתור טכניקות הלחנה אופניות לתקופה.
ביבליוגרפיה לתלמיד	סיכומים ותרגומים אישיים מתוך Grout, Harvard Dictionary, Grove, מאמרים שונים, צילומי פרטיטורות.
דרכי הערכה ומשקלה	

נושא	מוסיקה דתית – האסכולה הבורגונדית והרנסאנס
שעות	6
מטרות פרטניות לביצוע	התלמידים יבינו את התגבשות הכתיבה למקהלה סטנדארטית, יתוודעו לתהליך "זיכור" הקונסוננטיים ויבינו את התפתחות המוסיקה הדתית. התלמידים יעקבו אחר השפעת הרפורמציה על המוסיקה ועל הקונטר-רפורמציה. מוסיקה דתית קולית – התלמידים יאזינו, ינתחו וישוו יצירות מאת: דופאי, ז'וסקן, פלסטרינה.
מושגים מרכזיים	קונטרפונקט חיקויי, הכוראל, קנטוס פירמוס, מוסיקה פיקטה.
דרכי למידה	שילוב של הוראה פרונטאלית ולמידה דיאלוגית, האזנה ודין. הלימוד נעשה תוך כדי דיון, סיעור מוחות וחשיבה משותפת. על מנת לשמר חשיבה יצירתית וספונטאנית חומרים לקריאה נשלחים במייל רק לאחר השיעור. משחק: האלנה ליצירה רב קולית כאשר התלמידים מסמנים בידיהם את כניסות הקולות השונים.
ביבליוגרפיה לתלמיד	סיכומים ותרגומים אישיים מתוך Grout, Harvard Dictionary, Grove, מאמרים שונים, צילומי פרטיטורות.
דרכי הערכה ומשקלה	מבחן (25%)

נושא	מוסיקה חילונית קולית ברנסאנס
שעות	4
מטרות פרטניות לביצוע	התלמידים יעמדו על תהליכי החילון ברנסנס, יתוודעו למוסיקה החילונית ברנסנס, לקשר בין מוסיקה לטכסט בתקופה זו ולשינויים בשפה המוסיקלית ויעמדו על השפעת המצאת דפוס התווים על התפתחות המוסיקה. יאזינו לשנסונים, מדריגלים ובלדות מאת מלחינים כז'אנקן, מורלי או ג'וזאלדו.
מושגים מרכזיים	מדריגל, שנסון, בלטה, word painting, כרומטיקה ככלי ביטוי, הומוריתמיקה.
דרכי למידה	שילוב של הוראה פרונטאלית ולמידה דיאלוגית, האזנה ודין. הלימוד נעשה תוך כדי דיון, סיעור מוחות וחשיבה משותפת. על מנת לשמר חשיבה יצירתית וספונטאנית חומרים לקריאה נשלחים במייל רק לאחר השיעור. משק: התאמת טכסט למוסיקה - התלמידים מקבלים תראוס של מילות יצירות, שומעים מספר יצירות ו"משדכים" את הטכסטים למוסיקה על פי הכנתם.
ביבליוגרפיה לתלמיד	סיכומים ותרגומים אישיים מתוך Grout, Harvard Dictionary, Grove, מאמרים שונים, צילומי פרטיטורות.
דרכי הערכה ומשקלה	

נושא	לקראת הבארוק
שעות	4
מטרות פרטניות לביצוע	התלמידים יתוודעו לסוגות הכליות ברנסנס המקדימות סוגות בבארוק. ויתוודעו למאפייני הסגנון בבארוק המוקדם. יכירו את האסכולה הונציאנית כמקדמת הסגנון הקונצרטטי בבארוק וצורות כליות בסוף הרנסנס כמבשרות צורות בארוקיות. יאזינו ליצירות מאת: בירד, גבריאלי, סוויילינג.
מושגים מרכזיים	ואריאציות, ריקודים, שאקון, פאסקליה, מוסיקה הנובעת ממודלים ווקליים, קטעי אימפרוביזציה, ריצ'רקר, קנצונה, טוקטה, כתיבה אידיומאטית.
דרכי למידה	שילוב של הוראה פרונטאלית ולמידה דיאלוגית, האזנה ודין. הלימוד נעשה תוך כדי דיון, סיעור מוחות וחשיבה משותפת. על מנת לשמר חשיבה יצירתית וספונטאנית חומרים לקריאה נשלחים במייל רק לאחר השיעור. תראוס: התלמידים יאתרו משמעה בס נתון בשאקון ויכתבו את צליליו.
ביבליוגרפיה לתלמיד	סיכומים ותרגומים אישיים מתוך Grout, Harvard Dictionary, Grove, מאמרים שונים, צילומי פרטיטורות.
דרכי הערכה ומשקלה	בוחן (5%)

נושא	תחילת הבארוק
שעות	4
מטרות פרטניות לביצוע	התלמידים ילמדו את הגדרת התקופה, התגבשות הסגנון הבארוקי, ויכירו את המאפיינים הבולטים של הסגנון. יעמדו על התגבשות ההרמוניה הטונאלית הפונקציונאלית והבסו קונטינואו. ידונו באידיאל המרקמי בתחילת הבארוק ובצורות והשקפות חדשות כפי שבאו לידי ביטוי באופרה "אורפיאו" למונטורדי ובאריות עתיקות מאת קאצ'יני. התלמידים יעמדו על הקשר בין מוסיקה לטכסט.
מושגים מרכזיים	סקונדה פרקטיקה, קמראטה פלורנטינית, מונודיה, אופרה, פרי וקאצ'יני, מונטורדי, "אורפיאו ויורידיצה", "אורפיאו", טוקטה, ר'ציטיב, אריה, תורת האפקטים.
דרכי למידה	שילוב של הוראה פרונטאלית ולמידה דיאלוגית, האזנה ודיון. הלימוד נעשה תוך כדי דיון, סיעור מוחות וחשיבה משותפת. על מנת לשמר חשיבה יצירתית וספונטאנית חומרים לקריאה נשלחים במייל רק לאחר השיעור. נ'תוח: התלמידים ינתחו אריה צתיקה מתווים ושני קטעים מתוך "אורפיאו" משיצה.
ביבליוגרפיה לתלמיד	סיכומים ותרגומים אישיים מתוך Grout, Harvard Dictionary, Grove, מאמרים שונים, צילומי פרטיטורות.
דרכי הערכה ומשקלה	

נושא	התגבשות הסגנון הבארוקי
שעות	6
מטרות פרטניות לביצוע	התלמידים יכירו את הצורות אשר גיבשו את הסגנון: צורות המבוססות על בס או תבנית הרמונית, סגנון הקונצ'רטטה והתפתחות הקונצ'רטו המוקדם. התלמידים יאזינו וינתחו משמיעה פרקי קונצ'רטו מאת קורלי וצורת ואריאציה.
מושגים מרכזיים	"תקופת האריאציות", טוטי, גרוסו, קורלי.
דרכי למידה	שילוב של הוראה פרונטאלית ולמידה דיאלוגית, האזנה ודיון. הלימוד נעשה תוך כדי דיון, סיעור מוחות וחשיבה משותפת. על מנת לשמר חשיבה יצירתית וספונטאנית חומרים לקריאה נשלחים במייל רק לאחר השיעור. משחק: התלמידים יאזינו לפרק מקונצ'רטו וינתחו מה יהיה אופיו של הפרק הבא.
ביבליוגרפיה לתלמיד	סיכומים ותרגומים אישיים מתוך Grout, Harvard Dictionary, Grove, מאמרים שונים, צילומי פרטיטורות.
דרכי הערכה ומשקלה	בוחר (10%)

נושא	הבארוק המאוחר – מוסיקה כלית, הקונצ'רטו
שעות	6
מטרות פרטניות לביצוע	התלמידים ילמדו על התגבשות הקונצ'רטו ויתעמקו בקונצ'רטו סולו (כמקדם הקונצ'רטו הקלאסי). ויאזינו לקונצ'רטי מאת ויאלדי, באך או הנדל ויעמדו על המאפיינים הייחודיים לכל אחד מהם.
מושגים מרכזיים	סולו-טוטי, ריטורנלו, ויאלדי, "ארבע העונות".
דרכי למידה	שילוב של הוראה פרונטאלית ולמידה דיאלוגית, האזנה ודין. הלימוד נעשה תוך כדי דיון, סיעור מוחות וחשיבה משותפת. על מנת לשמר חשיבה יצירתית וספונטאנית חומרים לקריאה נשלחים במייל רק לאחר השיעור. ניתוח: התלמידים ינתחו אתוויט קונצ'רטו fe fe ויאלדי.
ביבליוגרפיה לתלמיד	סיכומים ותרגומים אישיים מתוך Grout, Harvard Dictionary, Grove, מאמרים שונים, צילומי פרטיטורות.
דרכי הערכה ומשקלה	

נושא	הבארוק המאוחר – מוסיקה כלית
שעות	6
מטרות פרטניות לביצוע	התלמידים יכירו סוגות חדשות: אינונציה, פוגה, פרלוד, סוויטה/פרטיטה. הם יקשיבו להן וישוו ביניהן. יכירו את ריקודי הסוויטה, המבנה שלהן ומאפייניהם, ילמדו לזהותם ויאזינו לסוויטות לכלים שונים.
מושגים מרכזיים	פוליפוניה בבארוק, מושגים מרכזיים בניתוח, ריקודי הסוויטה.
דרכי למידה	שילוב של הוראה פרונטאלית ולמידה דיאלוגית, האזנה ודין. הלימוד נעשה תוך כדי דיון, סיעור מוחות וחשיבה משותפת. על מנת לשמר חשיבה יצירתית וספונטאנית חומרים לקריאה נשלחים במייל רק לאחר השיעור. ניתוח: התלמידים ינתחו אתוויט ז'אנטי ומנטי אינונציות ופולקות מאת באך. משחק: תלמידים יושמו ריקוד מריקודי הסוויטה והם ינהו מהם.
ביבליוגרפיה לתלמיד	סיכומים ותרגומים אישיים מתוך Grout, Harvard Dictionary, Grove, מאמרים שונים, צילומי פרטיטורות.
דרכי הערכה ומשקלה	עבודה: ניתוח אינונציה ופוגה (5%), מבחן (25%)

נושא	הבארוק המאוחר – מוסיקה קולית, הקנטטה
שעות	4
מטרות פרטניות לביצוע	התלמידים יתוודעו לקנטטה כסוגה רבת פנים. יקשיבו לקנטטות מאת באך ויעמדו על טכניקות כתיבה שונות הבאות לידי ביטוי בקנטטה.
מושגים מרכזיים	כוראל, כוראל ואריאציה, כוראל פרלוד, כוראל כגורם מאחד, אובליגטו.
דרכי למידה	שילוב של הוראה פרונטאלית ולמידה דיאלוגית, האזנה ודין, סיכומים בכתב. הלימוד נעשה תוך כדי דיון, סיעור מוחות וחשיבה משותפת. על מנת לשמר חשיבה יצירתית וספונטאנית חומרים לקריאה נשלחים במייל רק לאחר השיעור. <i>שירה: התאליס</i> <i>שירו כוראליס מאת באך.</i>
ביבליוגרפיה לתלמיד	סיכומים ותרגומים אישיים מתוך Grout, Harvard Dictionary, Grove, מאמרים שונים, צילומי פרטיטורות.
סה"כ שעות	60

4.1.2. כיתה יא

4 ש"ש – סוף תקופת הבארוק, הקלאסיקה והרומנטיקה. בשיעורים אלה התלמידים, עד כמה שניתן, גם מנגנים ומנתחים חלק מהיצירות הנלמדות.

נושא	חזרה
שעות	2
מטרות פרטניות לביצוע	רענון הידע שנרכש בכיתה י'

נושא	הבארוק המאוחר – מוסיקה קולית – אורטוריה ופסיון
שעות	8
מטרות פרטניות לביצוע	התלמידים יכירו סוגות חדשות: אורטוריה, פסיון. יאזינו לפרקי אורטוריה מאת הנדל או באך. במידת האפשר הם גם יעמדו על התפתחות המיסה בתקופה.
מושגים מרכזיים	אורטור, אוונגליסט, כתיבה פוגאלית כחלק מפרק.
דרכי למידה	שילוב של הוראה פרונטאלית ולמידה דיאלוגית, האזנה ודיון, סיכומים בכתב. הלימוד נעשה תוך כדי דיון, סיעור מוחות וחשיבה משותפת. על מנת לשמר חשיבה יצירתית וספונטאנית חומרים לקריאה נשלחים במייל רק לאחר השיעור. תרגיל: התלמידים יחפשו תופעות של "ציוק צלילים" ביצירות הקוליות. שירה: התלמידים יסירו כוראל מסוויט בהירמאניס שניט.
ביבליוגרפיה לתלמיד	סיכומים ותרגומים אישיים מתוך Grout, Harvard Dictionary, Grove, מאמרים שונים, צילומי פרטיטורות.
דרכי הערכה ומשקלה	במהלך כל השנה: השתתפות ועבודה בכיתה (20% מהציון הכולל), בוחן (5%)

נושא	מבוא לתקופה הקלאסית
שעות	4
מטרות פרטניות לביצוע	במבוא ילמדו על התמורות החברתיות והכלכליות ויעמדו על התפתחות המוסיקה. התלמידים יבחנו את המושג קלאסי על היבטיו השונים וישוו עם תקופות קודמות. יעמדו על צורות חדשות המאפיינות את התקופה ואשר יידונו בהמשך. הם יבינו את האידיאלים האסטטיים של התקופה לאור ההתפתחויות ההגותיות

חברתיות.	
מושגים מרכזיים	סימטריה, איזון, משמעות המז'ור מבחינה הגותית והרמונית, מבנה צורני. המלחינים: ק.פ.ע. באך, אסכולת מנהיים, היידן, מוצרט, בטהובן, תנועת ההשכלה, רוסו, פרוזאיות.
דרכי למידה	שילוב של הוראה פרונטאלית ולמידה דיאלוגית, האזנה ודיון, סיכומים בכתב. הלימוד נעשה תוך כדי דיון, סיעור מוחות וחשיבה משותפת. על מנת לשמר חשיבה יצירתית וספונטאנית חומרים לקריאה נשלחים במייל רק לאחר השיעור. חקר: התלמידים יקשיבו ליצירות שונות ויצמדו אל המאחד אותן ואל המבדיל אותן מיצירות בארוקיות.
ביבליוגרפיה לתלמיד	סיכומים ותרגומים אישיים מתוך Grout, Harvard Dictionary, Grove, מאמרים שונים, צילומי פרטיטורות.
דרכי הערכה ומשקלה	

נושא	קלאסיקה מוקדמת
שעות	8
מטרות פרטניות לביצוע	התלמידים יתוודעו לצורה המעצבת את התקופה, יעמדו על התואם בין הצורה לצרכי המאזין ולאידיאלים הסגנוניים של התקופה.
מושגים מרכזיים	צורת הסונטה (סונטה אלגרו): אקספוזיציה/תצוגה, פיתוח, רפריזה/מחזר, קודטה, קודה, מונוטמטיקה יחסי טוניקה דומיננטה ככוח מניע.
דרכי למידה	שילוב של הוראה פרונטאלית ולמידה דיאלוגית, האזנה ודיון, סיכומים בכתב. הלימוד נעשה תוך כדי דיון, סיעור מוחות וחשיבה משותפת. על מנת לשמר חשיבה יצירתית וספונטאנית חומרים לקריאה נשלחים במייל רק לאחר השיעור. צבודה: התלמידים ינתחו פרק סונטה בכיתה בצוותים. נא'נה: תלמידים המסואלים ינאנו פרק או חלק מפרק סונטה.
ביבליוגרפיה לתלמיד	הגדרות ממילונים שונים, צילומי פרטיטורות.
דרכי הערכה ומשקלה	

נושא	סונטה שלמה
שעות	8
מטרות פרטניות לביצוע	התלמידים יאזינו לסונטות מאת היידן, מוצרט ובטהובן, יעמדו על הייחוד של כל אחת מהן וידונו במרכיביה וביחס בין פרקיה השונים. ינתחו לפחות סונטה אחת שלמה מאת היידן, מוצרט או בטהובן.

מושגים מרכזיים	יחסיים סולמיים בין פרקים, מרכז כובד של יצירה, רונדו, ואריאציות, א-ב-א, אילתור וקישוט בביצוע.
דרכי למידה	שילוב של הוראה פרונטאלית ולמידה דיאלוגית, האזנה ודין, סיכומים בכתב. הלימוד נעשה תוך כדי דיון, סיעור מוחות וחשיבה משותפת. על מנת לשמר חשיבה יצירתית וספונטאנית חומרים לקריאה נשלחים במייל רק לאחר השיעור. עבודה: התלמידים ינתחו פרקי סונטה שונים. השוואת ביצועים: התלמידים יאלינו לביצועים שונים של יצירה אחת, יצמדו על ההבדלים ויבקרו אותם באופן מושכל.
ביבליוגרפיה לתלמיד	צילומי פרטיטורות.
דרכי הערכה ומשקלה	עבודה (5%)

נושא	הסימפוניה הקלאסית
שעות	8
מטרות פרטניות לביצוע	התלמידים יאזינו לסימפוניות ויעמדו על המבנה שלהן. הם יבדקו את הופעת צורת הסונטה בסוגה זו. הסימפוניות שיידונו: החל מסימפוניות מוקדמות מאת היידן, דרך סימפוניה מאת מוצרט ועד בטהובן (תקופה אמצעית).
מושגים מרכזיים	תזמורת סימפונית, תזמור, מבנה הסימפוניה, משמעות הקודה, הרחבת הצורה (בטהובן).
דרכי למידה	שילוב של הוראה פרונטאלית ולמידה דיאלוגית, האזנה ודין, סיכומים בכתב. הלימוד נעשה תוך כדי דיון, סיעור מוחות וחשיבה משותפת. על מנת לשמר חשיבה יצירתית וספונטאנית חומרים לקריאה נשלחים במייל רק לאחר השיעור. ניתוח: התלמידים ינתחו מפרטיטורה פרק ראשון מסימפוניה.
ביבליוגרפיה לתלמיד	סיכומים ותרגומים אישיים מתוך Harvard Dictionary, Grout, Grove, מאמרים שונים, צילומים מתוך חוברות של תכנית מפתח, צילומי פרטיטורות ועוד.
דרכי הערכה ומשקלה	

נושא	המוסיקה הקאמרית
שעות	8
מטרות פרטניות לביצוע	התלמידים יקשיבו לרביעייה מוקדמת ולרביעייה מאוחרת וידונו על היבטיה השונים של המוסיקה הקאמרית. הם ינתחו סונטה קאמרית מאת בטהובן בעיקר בהתייחסות ליחסי גומלין בין הכלים השונים.

מושגים מרכזיים	דואו, טריו, קוורטט, קווינטט, דו-שיח.
דרכי למידה	שילוב של הוראה פרונטאלית ולמידה דיאלוגית, האזנה ודין, סיכומים בכתב. הלימוד נעשה תוך כדי דיון, סיעור מוחות וחשיבה משותפת. על מנת לשמר חשיבה יצירתית וספונטאנית חומרים לקריאה נשלחים במייל רק לאחר השיעור. ניתוח: התלמידים ינתחו מפרטיטורה פרק ראשון מיצירה קאמרית, יאלינו וישווי היצוצים שוניט fe.
ביבליוגרפיה לתלמיד	סיכומים ותרגומים אישיים מתוך Grout, Harvard Dictionary, Grove, מאמרים שונים, צילומי פרטיטורות.
דרכי הערכה ומשקלה	

נושא	הקונצ'רטו
שעות	8
מטרות פרטניות לביצוע	התלמידים יעמיתו דרך האזנה קונצ'רטו קלאסי עם קונצ'רטו בארוקי. לאחר הבהרת ההבדלים המהותיים בסוגה בין שתי התקופות יעמדו על המאפיינים של הקונצ'רטו הקלאסי ויתעמקו בקונצ'רטו של מוצרט. דרך הקונצ'רטו ה-4 וה-5 של בטהובן התלמידים יחלו להתוודע אל התהליכים המובילים את הרומנטיקה.
מושגים מרכזיים	וירטואוזיות, קדנצה, lead-in, יחסי גומלין תזמורת-סולן, תצוגה כפולה, פריצת צורה, attacca.
דרכי למידה	שילוב של הוראה פרונטאלית ולמידה דיאלוגית, האזנה ודין, סיכומים בכתב. הלימוד נעשה תוך כדי דיון, סיעור מוחות וחשיבה משותפת. על מנת לשמר חשיבה יצירתית וספונטאנית חומרים לקריאה נשלחים במייל רק לאחר השיעור. ניתוח: התלמידים ינתחו פרק קונצ'רטו מפרטיטורה.
ביבליוגרפיה לתלמיד	סיכומים ותרגומים אישיים מתוך Grout, Harvard Dictionary, Grove, מאמרים שונים, צילומי פרטיטורות.
דרכי הערכה ומשקלה	בוחן (10%)

נושא	מוצרט - האופרה ומוסיקה ווקאלית
שעות	8
מטרות פרטניות לביצוע	התלמידים יתייחסו לנושאים באופרות של מוצרט, לאופן בניית הדמויות ולקשר בין הטכסט למוסיקה. יצפו באופרה. התלמידים ילמדו גם על המיסה/רקוויאם של מוצרט כתופעה של כתיבת מוסיקה דתית בעידן חילוני יחסית.
מושגים מרכזיים	זינג שפיל, אנסמבל קולי באופרה, התפתחות הדמויות, ליברטו, דה פונטה ושיקנדר. מיסה כאמצעי המוביל רעיונות כלליים ומוסיקליים,

רקויאם.	
שילוב של הוראה פרונטאלית ולמידה דיאלוגית, האזנה ודין, סיכומים בכתב. הלימוד נעשה תוך כדי דין, סיעור מוחות וחשיבה משותפת. על מנת לשמר חשיבה יצירתית וספונטאנית חומרים לקריאה נשלחים במייל רק לאחר השיעור. צפייה: התלמידים יצפו באופרה שלמה מאת מוצרט.	דרכי למידה
סיכומים ותרגומים אישיים מתוך Grout, Harvard Dictionary, Grove, מאמרים שונים, צילומי פרטיטורות.	ביבליוגרפיה לתלמיד
מבחן (25%)	דרכי הערכה ומשקלה

בטהובן – גשר לרומנטיקה	נושא
6	שעות
התלמידים יעמדו על סממנים של התקופה הרומנטית בהתייחסות לתקופה הקלאסית. יבדקו כיצד בטהובן עובד עם המבנים הקלאסיים ויוצק לתוכם תוכן רומנטי. יאזינו ליצירות שעודן תואמות למבנים הקלאסיים ויעמדו על תהליך הניתוק מהסגנון.	מטרות פרטניות לביצוע
פיתוח תמטי, עבודה מוטיבית, הרחבת צורה, פריצת צורה, הרחבה הרמונית.	מושגים מרכזיים
שילוב של הוראה פרונטאלית ולמידה דיאלוגית, האזנה ודין, סיכומים בכתב. הלימוד נעשה תוך כדי דין, סיעור מוחות וחשיבה משותפת. על מנת לשמר חשיבה יצירתית וספונטאנית חומרים לקריאה נשלחים במייל רק לאחר השיעור. יאלו את הצבוקה על פיתוח מוטיבים ביצירות מאת בטהובן.	דרכי למידה
סיכומים ותרגומים אישיים מתוך Grout, Harvard Dictionary, Grove, מאמרים שונים, צילומי פרטיטורות.	ביבליוגרפיה לתלמיד
	דרכי הערכה ומשקלה

רומנטיקה - מבוא	נושא
5	שעות
התלמידים ילמדו על המושג "רומנטי" ומקורותיו. ידונו בתופעות רומנטיות מובהקות כגון התעצמות האינדיבידואל, העברת מרכז הכובד ביצירה להבעת הרגש האישי, הטיפול במופלא. תוך דין התלמידים יחשפו צורות מוסיקליות חדשות, עליית המוסיקה הלאומית, זיקה לתכנים חוץ מוסיקליים.	מטרות פרטניות לביצוע

מושגים מרכזיים	התקופה הרומנטית: הגדרה. פואטיקה, אקזוטיציזם, על טבעיות, מוזיקה תכניתית, הרחבת גבולות הטונאליות, הרמוניה רומנטית, מיניאטורות וצורות גדולות, האמן והוירטואוז במרכז, לאומיות במוסיקה.
דרכי למידה	שילוב של הוראה פרונטאלית ולמידה דיאלוגית, האזנה ודין, סיכומים בכתב. הלימוד נעשה תוך כדי דיון, סיעור מוחות וחשיבה משותפת. על מנת לשמר חשיבה יצירתית וספונטאנית חומרים לקריאה נשלחים במייל רק לאחר השיעור.
ביבליוגרפיה לתלמיד	סיכומים ותרגומים אישיים מתוך Grout, Harvard Dictionary, Grove, מאמרים שונים, צילומי פרטיטורות.
דרכי הערכה ומשקלה	

נושא	בטהובן והרומנטיקה
שעות	6
מטרות פרטניות לביצוע	התלמידים יגלו סמנים סגנוניים רומנטיים ביצירות מאוחרות של בטהובן. הם יעמדו על הזהות בין בטהובן האדם ליצירתו ועל יציקת רעיונות חוץ מוסיקליים לתוך היצירה.
מושגים מרכזיים	סימפוניה כוראלית, פוגה כתופעה רומנטית, בגטלה, הפשטת הצורה, הפשטת ההרמוניה.
דרכי למידה	שילוב של הוראה פרונטאלית ולמידה דיאלוגית, האזנה ודין, סיכומים בכתב. הלימוד נעשה תוך כדי דיון, סיעור מוחות וחשיבה משותפת. על מנת לשמר חשיבה יצירתית וספונטאנית חומרים לקריאה נשלחים במייל רק לאחר השיעור. ניתוח: התלמידים ינתחו יצירה אחת מהחינה תאטית ויצורנית ויאילו את פריצת האדר והמהפכות של המחין. ינתחו פואמה מתוך סונטה מאוחרת.
ביבליוגרפיה לתלמיד	סיכומים ותרגומים אישיים מתוך Grout, Harvard Dictionary, Grove, מאמרים שונים, צילומי פרטיטורות.
דרכי הערכה ומשקלה	

נושא	הליד - שוברט
שעות	4
מטרות פרטניות לביצוע	התלמידים יבררו את התנאים שהביאו לפריחת הליד במאה ה-19 ויתוודעו אל שוברט כמבסס סוגה זו.
מושגים מרכזיים	Through composed, צורת השיר: סטרופי, ליד, השיר האמנותי,

השירה, יחס בין פסנתר לקול.	
שילוב של הוראה פרונטאלית ולמידה דיאלוגית, האזנה ודיון, סיכומים בכתב. הלימוד נעשה תוך כדי דיון, סיעור מוחות וחשיבה משותפת. על מנת לשמר חשיבה יצירתית וספונטאנית חומרים לקריאה נשלחים במייל רק לאחר השיעור. ניתוח: התלמידים ינתחו שני שירים מבחינת מבנה, קשר בין טקסט למוסיקה ובין הקול לכלי וצד כמה שאפשר אמ מבחינה הרמונית.	דרכי למידה
סיכומים ותרגומים אישיים מתוך Grout, Harvard Dictionary, Grove, מאמרים שונים, צילומי פרטיטורות.	ביבליוגרפיה לתלמיד
עבודת ניתוח (10%)	דרכי הערכה ומשקלה

יצירות מחזוריות - השירים	נושא
8	שעות
התלמידים יבדקו את המונח "מחזור" ו"מחזור שירים", יקשיבו למחזורי שירים מאת שומן, שוברט ומהלר וישוו ביניהם.	מטרות פרטניות לביצוע
Cycle, קשרים הבונים מחזור: הרמוניים, תמטיים וריתמיים, טכניקה ציקלית לבניית יצירה, מוטיב מקשר, שיר סימפוני. משוררים: היינה, שילר גטה.	מושגים מרכזיים
שילוב של הוראה פרונטאלית ולמידה דיאלוגית, האזנה ודיון, סיכומים בכתב. הלימוד נעשה תוך כדי דיון, סיעור מוחות וחשיבה משותפת. על מנת לשמר חשיבה יצירתית וספונטאנית חומרים לקריאה נשלחים במייל רק לאחר השיעור. ניתוח: התלמידים ינתחו מחזור של שומן מבחינת הקשר בין השירים של מהלר מבחינת היחס בין טקסט לכלי.	דרכי למידה
סיכומים ותרגומים אישיים מתוך Grout, Harvard Dictionary, Grove, מאמרים שונים, צילומי פרטיטורות.	ביבליוגרפיה לתלמיד
	דרכי הערכה ומשקלה

מוסיקה למקהלה	נושא
5	שעות
התלמידים יתודעו לסוגים שונים של מוסיקה למקהלה, ידונו ברקוויאם כמשקף הלכי רוח רומנטיים ויעמדו על הגישות השונות להלחנת הרקוויאם.	מטרות פרטניות לביצוע
דיאס אירה, מקהלת גברים, רקוויאם גרמני, ברליוז, ורדי, ברהמס.	מושגים מרכזיים
שילוב של הוראה פרונטאלית ולמידה דיאלוגית, האזנה ודיון, סיכומים בכתב. הלימוד נעשה תוך כדי דיון, סיעור מוחות וחשיבה	דרכי למידה

משותפת. על מנת לשמר חשיבה יצירתית וספונטאנית חומרים לקריאה נשלחים במייל רק לאחר השיעור.	
סיכומים ותרגומים אישיים מתוך Grout, Harvard Dictionary, Grove, מאמרים שונים, צילומי פרטיטורות.	ביבליוגרפיה לתלמיד
	דרכי הערכה ומשקלה

חדשנות צורנית - הצורות החד פרקיות	נושא
5	שעות
התלמידים יכירו צורות חדשות שהתהוו או שחזרו לשימוש בתקופה הרומנטית, יעמדו על ייחודן ובמידה וקיים – יעמדו על הקשר שלהן לעבר.	מטרות פרטניות לביצוע
מיניאטורות: בגטלה, פרלוד, פנטסיה, אינטרמצו, בלדה, נוקטורן, רפסודיה, שיר ללא מילים. הקבלה בין בארוק לרומנטיקה. שופן, בהרמס, מנדלסון.	מושגים מרכזיים
שילוב של הוראה פרונטאלית ולמידה דיאלוגית, האזנה ודיון, סיכומים בכתב. הלימוד נעשה תוך כדי דיון, סיעור מוחות וחשיבה משותפת. על מנת לשמר חשיבה יצירתית וספונטאנית חומרים לקריאה נשלחים במייל רק לאחר השיעור. ניתוח: התלמידים ינתחו בצוותים יצירות שונות מהחינה מבנית, תאטית ומרקמית. נאניה: תלמידים האסולאיים ינאנו יצירות במהלך השיעור.	דרכי למידה
סיכומים ותרגומים אישיים מתוך Grout, Harvard Dictionary, Grove, מאמרים שונים, צילומי פרטיטורות.	ביבליוגרפיה לתלמיד
	דרכי הערכה ומשקלה

מוסיקה תכניתית - קשר בין תוכן לצורה: מבנים חדשים	נושא
8	שעות
התלמידים יכירו את המוסיקה התכניתית לסוגיה ויתמקדו במחזורי יצירות. הם יקשיבו למבחר יצירות תכניתיות תוך השוואת ביצועים ויעמדו על אמצעים קומפוזיטורים ליצירת אחדות ביצירה.	מטרות פרטניות לביצוע
מבנים חדשים במוסיקה, סוויטה ברומנטיקה, איחוד על דרך הניגודיות, אלמנט מקשר. שומן, מוסורגסקי.	מושגים מרכזיים
שילוב של הוראה פרונטאלית ולמידה דיאלוגית, האזנה ודיון, סיכומים בכתב. הלימוד נעשה תוך כדי דיון, סיעור מוחות וחשיבה משותפת. על מנת לשמר חשיבה יצירתית וספונטאנית חומרים לקריאה נשלחים במייל רק לאחר השיעור. תלמוד: התלמידים יקשיבו לקטעים מתוך "תאונת בתצרכה" וינסו	דרכי למידה

"אתלמאר" בדיאיונס. בהמשך יקשיבו לאירסה מתולמרת של ראול ויצרכו השוואה בין המקור אתלמאר. האזנה נוספת: ביצוע היצירה על ידי להקת הרוק E.L.P.	
סיכומים ותרגומים אישיים מתוך Grout, Harvard Dictionary, Grove, מאמרים שונים, צילומי פרטיטורות.	ביבליוגרפיה לתלמיד
	דרכי הערכה ומשקלה

המוסיקה הסימפונית במאה ה-19	נושא
7	שעות
התלמידים יעמדו על השינוי שחל בתזמורת ובתזמור. יכירו דרכים שונות לכתובה סימפונית. יעמדו על הגישה השמרנית והאבסולוטית (ברהמס) ועל הגישה המהפכנית והתכניתית (ברליוז וליסט), ידונו בסוגיות תזמור האופיניות לתקופה, בקשר בין צורה לתוכן. יאזינו וידונו במספר יצירות תזמורתיות המשקפות את התפיסות המגוונות בתקופה.	מטרות פרטניות לביצוע
פתיחה, פואמה סימפונית, אידיאה פיקס, תיאור צלילי, צורת קשת. מנדלסון, ברהמס, שומן, ברליוז, ליסט.	מושגים מרכזיים
שילוב של הוראה פרונטאלית ולמידה דיאלוגית, האזנה ודין, סיכומים בכתב. הלימוד נעשה תוך כדי דיון, סיעור מוחות וחשיבה משותפת. על מנת לשמר חשיבה יצירתית וספונטאנית חומרים לקריאה נשלחים במייל רק לאחר השיעור. קונצרט: התלמידים יזאו כקבוצה להאזין לקונצרט ובו תנואן סימפוניה רומנטית.	דרכי למידה
סיכומים ותרגומים אישיים מתוך Grout, Harvard Dictionary, Grove, מאמרים שונים, צילומי פרטיטורות.	ביבליוגרפיה לתלמיד
מבחן (25%)	דרכי הערכה ומשקלה

הקונצ'רטו במאה ה-19	נושא
4	שעות
התלמידים יעמדו על התפתחות הקונצ'רטו במאה ה-19 ועל השינויים המבניים והצורניים שעבר. יגלו קשרים בין הפרקים, הרחבת הצורה וצימצומה ושימוש במוטיבים חוזרים. יאזינו וידונו בשני קונצ'רטי שונים.	מטרות פרטניות לביצוע
מוטיב מנחה, נושא מקשר, יחסי גומלין סולן תזמורת, וירטואוזיות סולנית, וירטואוזיות תזמורתית.	מושגים מרכזיים
שילוב של הוראה פרונטאלית ולמידה דיאלוגית, האזנה ודין, סיכומים בכתב. הלימוד נעשה תוך כדי דיון, סיעור מוחות וחשיבה משותפת. על מנת לשמר חשיבה יצירתית וספונטאנית חומרים	דרכי למידה

לקריאה נשלחים במייל רק לאחר השיעור. תראו! בהטעויה: לתלמידים יושאצ קטצי סולו אמ כחלק מתפקיד הסולו ללא לווי מקונצ'רטו או כסונטה - צליהם לאלות מהי הסונה.	
סיכומים ותרגומים אישיים מתוך Grout, Harvard Dictionary, Grove, מאמרים שונים, צילומי פרטיטורות.	ביבליוגרפיה לתלמיד
120	סה"כ שעות

4.1.3 כיתה יב'

4 ש"ש – המשך הרומנטיקה והמאה ה-20. במאה ה-20 פרק על המוסיקה בתקופת השואה ומוסיקה ישראלית.

בכיתה יב הלימודים מתקיימים עד לחודש מרץ לערך. לכן סך השעות הוא 90 בלבד.

נושא	חזרה
שעות	2
מטרות פרטניות לביצוע	רענון הידע שנרכש בכיתה יא'.

נושא	לאומיות במוסיקה
שעות	4
מטרות פרטניות לביצוע	בפרק זה התלמידים יתוודעו תחילה ליצירות לפסנתר סולו בעלות אופי לאומי מובהק (שופן, ליסט), יאזינו למספר יצירות מייצגות וינתחו אחת מהן תוך עמידה על המימד העממי/לאומי. יכירו יצירות "אבסולוטיות" עם מסרים לאומיים.
מושגים מרכזיים	ריקודים בעלי אופי לאומי: מזורקה, פולונז, לנדלר, ריקודים הונגריים, ריקודים סלובניים. שיר עם, מודוסים במוסיקה עממית, שילוב מוסיקה עממית או לאומית ביצירה אמנותית. שוברט, שופן, ברהמס, צ'יקובסקי, דבוז'אק, ליסט.
דרכי למידה	שילוב של הוראה פרונטאלית ולמידה דיאלוגית, האזנה ודיון, סיכומים בכתב. הלימוד נעשה תוך כדי דיון, סיעור מוחות וחשיבה משותפת. על מנת לשמר חשיבה יצירתית וספונטאנית חומרים לקריאה נשלחים במייל רק לאחר השיעור. תראו! התלמידים יאלו תכניות ריתמיות האאפינות את הריקודים הנלמדים.
ביבליוגרפיה לתלמיד	סיכומים ותרגומים אישיים מתוך Grout, Harvard Dictionary,

Grove, מאמרים שונים, צילומי פרטיטורות.	
דרכי הערכה ומשקלה	במהלך כל השנה: השתתפות ועבודה בכיתה (20% מהציון הכולל)

נושא	אל המאה ה-20 - מווגנר למהלך ותהליך התפוררות השפה הטונאלית
שעות	4
מטרות פרטניות לביצוע	התלמידים יכירו את ה"תופעה" "ריכרד ווגנר" (ווגנר והיהודים, יחסו של דביסי לתופעה), יאזינו לפתיחה לאופרה ולקטעי שירה (אריות, דואטים). יקשיבו לפרק מסימפוניה של מהלר וליצירה מאת שטראוס וידונו בתהליך התפוררות או בהתרחבות ההרמוניה הפונקציונאלית והצורה המסורתית.
מושגים מרכזיים	לייט מוטיב, דרמת מוסיקה, ביירוית, פוסט רומנטיקה, מוסיקה מודרנית מוקדמת בגרמניה, התזמורת המודרנית.
דרכי למידה	שילוב של הוראה פרונטאלית ולמידה דיאלוגית, האזנה ודין, סיכומים בכתב. הלימוד נעשה תוך כדי דיון, סיעור מוחות וחשיבה משותפת. על מנת לשמר חשיבה יצירתית וספונטאנית חומרים לקריאה נשלחים במייל רק לאחר השיעור. ביקורת: התלמידים יקראו דברי ביקורת על דביסי על ווגנר וידונו בהם.
ביבליוגרפיה לתלמיד	סיכומים ותרגומים אישיים מתוך Grout, Harvard Dictionary, Grove, מאמרים שונים, צילומי פרטיטורות.
דרכי הערכה ומשקלה	

נושא	מוסיקה צרפתית – לקראת המאה ה-20
שעות	2
מטרות פרטניות לביצוע	בפרק זה התלמידים יתוודעו אל הייחודיות של המוסיקה הצרפתית כפי שבא לידי ביטוי אצל פורה וסן סנס. יעמדו אל משמעות הדקויות המרקמיות וההרמונית של מוסיקה זו, ויתייחסו אליה כאל מקדמת המוסיקה הצרפתית במאה ה-20.
מושגים מרכזיים	המוסיקה הלאומית הצרפתית, הצללה ומרקם לעומת שפה הרמונית כרומטית.
דרכי למידה	שילוב של הוראה פרונטאלית ולמידה דיאלוגית, האזנה ודין, סיכומים בכתב. הלימוד נעשה תוך כדי דיון, סיעור מוחות וחשיבה משותפת. על מנת לשמר חשיבה יצירתית וספונטאנית חומרים לקריאה נשלחים במייל רק לאחר השיעור. ניתוח והשוואה: התלמידים ינתחו יצירה תוך השוואה ליצירות אחרות מאותה סוגה בתוקפה הרומנטית.
ביבליוגרפיה לתלמיד	סיכומים ותרגומים אישיים מתוך Grout, Harvard Dictionary,

Grove, מאמרים שונים, צילומי פרטיטורות.	
דרכי הערכה ומשקלה	בוחרן (5%)

נושא	מוסיקה צרפתית – סאטי לעומת דביסי והאימפרסיוניזם
שעות	6
מטרות פרטניות לביצוע	התלמידים יכירו את השפה הייחודית לסאטי וזו הייחודית ל"אימפרסיוניסטים", הסולמות בהם השתמשו והשימוש שלהם בצבע הרמוני וכלי. יאזינו ליצירות תזמורתית מאת ראול או דביסי וידונו בתופעות ייחודיות בתזמור. ינתחו פרלודים של דביסי.
מושגים מרכזיים	סונוריות, סולם פנטטוני, טונים שלמים, מהלכים "מודאליים", הווה ועבר במוסיקה חדשנית, אקזוטיציזם, חדשנות בתזמור, השתחררות מהדיסוננס, ספטאקורדים בלתי פונקציונאליים.
דרכי למידה	שילוב של הוראה פרונטאלית ולמידה דיאלוגית, האזנה ודין, סיכומים בכתב. הלימוד נעשה תוך כדי דיון, סיעור מוחות וחשיבה משותפת. על מנת לשמר חשיבה יצירתית וספונטאנית חומרים לקריאה נשלחים במייל רק לאחר השיעור. ניתוח: התלמידים ינתחו אקורדים ביצירות לפסנתר מאת סאטי. ינתחו פרלודים לפסנתר מאת דביסי. נאניה: תלמידים האסולטים יאנו יצירות מאת מלחניניס אלו בכיתה.
ביבליוגרפיה לתלמיד	סיכומים ותרגומים אישיים מתוך Grout, Harvard Dictionary, Grove, מאמרים שונים, צילומי פרטיטורות.
דרכי הערכה ומשקלה	בוחרן (5%)

נושא	אקספרסיוניזם – שנברג והשיטה הדודקאפונית
שעות	6
מטרות פרטניות לביצוע	התלמידים יכירו את מלחיני האסכולה הוינאית השנייה. יאזינו ליצירות אקספרסיוניסטיות טרם הדודקפוניה (שנברג או ברג). יכירו את השיטה הדודקפונית, יקשיבו עם פרטיטורה ליצירה מאת שנברג או וברן וינתחו יצירה או חלק ממנה.
מושגים מרכזיים	אקספרסיוניזם, שפראכטשטימה/שפרכטגנג, א-טונאליות, שנים עשר טונים, שורה, טרנספורמציה, ראי-היפוך-סרטן,
דרכי למידה	שילוב של הוראה פרונטאלית ולמידה דיאלוגית, האזנה ודין, סיכומים בכתב. הלימוד נעשה תוך כדי דיון, סיעור מוחות וחשיבה משותפת. על מנת לשמר חשיבה יצירתית וספונטאנית חומרים לקריאה נשלחים במייל רק לאחר השיעור. "הלחנה": התלמידים ילחנו שורה דודקאפונית ויפאלו עליה את המניפולאציות המקובלות. ניתוח: קטע מאת שנברג או וברן.

ביבליוגרפיה לתלמיד	סיכומים ותרגומים אישיים מתוך Grout, Harvard Dictionary, Grove, מאמרים שונים, צילומי פרטיטורות.
דרכי הערכה ומשקלה	

נושא	זרמים לאומיים, חידושים מודרניים וניאו קלאסיקה – ברטוק וסטרווינסקי
שעות	6
מטרות פרטניות לביצוע	התלמידים יכירו את ברטוק, יעמדו על תרומתו להתפתחות המוסיקה, יתוודעו למוסיקה לפסנתר (המקרוקוסמוס) כמיצגת את עולמו המוסיקאלי וינתחו חלק מיצירה תזמורתית שלו. התלמידים ילמדו ויצפו בבלט מאת סטרווינסקי, יעמדו על חידושי ויחסו למוסיקה עממית ויתוודעו למוסיקה הניאו קלאסית שלו.
מושגים מרכזיים	מוסיקה עממית בעידן המודרני, חדש בשילוב עם עתיק, סולם אוקטוני, סולמות סינטטיים, ריתמוסים "מוטוריים", אקורד פטרושקה, ניאו קלאסיקה, מוסיקת לילה, שבירת התיבה והמשקל.
דרכי למידה	שילוב של הוראה פרונטאלית ולמידה דיאלוגית, האזנה ודיון, סיכומים בכתב. הלימוד נעשה תוך כדי דיון, סיעור מוחות וחשיבה משותפת. על מנת לשמר חשיבה יצירתית וספונטאנית חומרים לקריאה נשלחים במייל רק לאחר השיעור. "ריתמיקה": התלמידים ילמדו ריתמוסים מתוך פולחן האביב וירקדו למקצבים אלו (בשיתוף עם מנחת המחול). ייצפו בריקוד מאת סטרווינסקי ויתוודעו לעבודת הכוריאוגרפיה. ניתוח: ניתוח פרק מתוך יצירותיו של פטרושקה.
ביבליוגרפיה לתלמיד	סיכומים ותרגומים אישיים מתוך Grout, Harvard Dictionary, Grove, מאמרים שונים, צילומי פרטיטורות.
דרכי הערכה ומשקלה	

נושא	מסיאן – מוסיקה, תיאולוגיה וטבע
שעות	4
מטרות פרטניות לביצוע	התלמידים יכירו את עולמו של מסיאן תוך האזנה ודיון ביצירותיו. ידונו ביחסו לזמן במוסיקה ולקשר שלו עם המוסיקה העתיקה,

המוסיקה מהמזרח הרחוק והמודרניות.	
מושגים מרכזיים	שירת ציפורים, רביעיית אחרית הימים / סוף הזמן, הדיסוננס כמרכיב אוטנטי בהרמוניה, שחרור מפעימה ומשקל, מודוסים בעלי טרנספוזיציה מוגבלת, מקצבים בלתי הפיכים.
דרכי למידה	שילוב של הוראה פרונטאלית ולמידה דיאלוגית, האזנה ודין, סיכומים בכתב. הלימוד נעשה תוך כדי דיון, סיעור מוחות וחשיבה משותפת. על מנת לשמר חשיבה יצירתית וספונטאנית חומרים לקריאה נשלחים במייל רק לאחר השיעור. רית'מיקה: התלמידים יקישו מקצבים מאת מסיאן ינסו לזכור דרך "הזיונית" ו "טבעית" לעשות זאת.
ביבליוגרפיה לתלמיד	סיכומים ותרגומים אישיים מתוך Grout, Harvard Dictionary, Grove, מאמרים שונים, צילומי פרטיטורות.
דרכי הערכה ומשקלה	

נושא	מוסיקה בצל המהפכה
שעות	4
מטרות פרטניות לביצוע	התלמידים יכירו את התופעה של יצירה תחת אילוצים במשטרים טוטאליטאריים. יאזינו למוסיקה של שוסטקוביץ' או פרוקופייב וידונו בתנאים בהם יצרו אותה. יעמדו על האלמנטים הבולטים בשפה המוסיקלית וגם על הנוכחות של מוסיקה יהודית ביצירותיהם.
מושגים מרכזיים	קלאסיקה במוסיקה מודרנית, מוסיקה למען הפרולטריון, אירוניה, אלמנטים מקברים במוסיקה, מוטוריות, קינה.
דרכי למידה	שילוב של הוראה פרונטאלית ולמידה דיאלוגית, האזנה ודין, סיכומים בכתב. הלימוד נעשה תוך כדי דיון, סיעור מוחות וחשיבה משותפת. על מנת לשמר חשיבה יצירתית וספונטאנית חומרים לקריאה נשלחים במייל רק לאחר השיעור.
ביבליוגרפיה לתלמיד	סיכומים ותרגומים אישיים מתוך Grout, Harvard Dictionary, Grove, מאמרים שונים, צילומי פרטיטורות.
דרכי הערכה ומשקלה	

נושא	מוסיקה מאת מלחינים יהודים והרייך השלישי
שעות	4
מטרות פרטניות לביצוע	התלמידים יתוודעו לגוונים במוסיקה של מלחינים יהודים באירופה טרום עליית הרייך השלישי, יעמדו על הזיקה של מוסיקה זו למוסיקה האירופית ולמוסיקה יהודית. הם ילמדו על גורל המוסיקה והמוסיקאים בתקופה ויעמדו על השבר התרבותי העמוק שנוצר

בימים ההם. במידת האפשר ינגנו מיצירותיהם.	
מוסיקה מוחרמת, מוסיקה מנוונת, שירי תנועות נוער, קאברט, קליין, אולמן, שולהוף, הס, קרסה, "ברונדיבר", טרזין.	מושגים מרכזיים
שילוב של הוראה פרונטאלית ולמידה דיאלוגית, האזנה ודין, סיכומים בכתב. הלימוד נעשה תוך כדי דיון, סיעור מוחות וחשיבה משותפת. על מנת לשמר חשיבה יצירתית וספונטאנית חומרים לקריאה נשלחים במייל רק לאחר השיעור. שיר: התלמידים ילמדו שיר שהולחן בטרזין ויבצעו אותו. במידת האפשר יבצעו את הביצוע "או יבצעו להאזין לביצוע חי של היצירות הנלמדות (אמן אורח).	דרכי למידה
סיכומים ותרגומים אישיים מתוך Grout, Harvard Dictionary, Grove, מאמרים שונים, צילומי פרטיטורות.	ביבליוגרפיה לתלמיד
	דרכי הערכה ומשקלה

מוסיקה אמריקאית, האוונדגארד והזרם המינימליסטי	נושא
4	שעות
התלמידים יכירו את ג'ון קייג' - הגותו ויצירתו. כמו כן יקשיבו ליצירות מאת רייך וגלאס. הם יתוודעו למוסיקה של ג'ורג' קראמב ולמכלול הגורמים המהווים השראה למלחין: המוסיקה של בארטוק, דביסי, מלחיני העבר, המשורר לורקה והטבע.	מטרות פרטניות לביצוע
מינימאליזם, צ'אנס מוזיק, מוסיקה אלאטורית, מוטוריות, סונוריות, אפקטים מוסיקליים חריגים, תווי מודרני.	מושגים מרכזיים
שילוב של הוראה פרונטאלית ולמידה דיאלוגית, האזנה ודין, סיכומים בכתב. הלימוד נעשה תוך כדי דיון, סיעור מוחות וחשיבה משותפת. על מנת לשמר חשיבה יצירתית וספונטאנית חומרים לקריאה נשלחים במייל רק לאחר השיעור. ביצוע: התלמידים יבצעו יצירות מאת קייג' ויצרכו ניסויים סונוריסטיים עם כלי הנגינה שלהם.	דרכי למידה
סיכומים ותרגומים אישיים מתוך Grout, Harvard Dictionary, Grove, מאמרים שונים, צילומי פרטיטורות.	ביבליוגרפיה לתלמיד
מבחן (25%)	דרכי הערכה ומשקלה

מוסיקה ישראלית – מבוא	נושא
4	שעות
הנושא יפתח עם דיון בסוגייה: מהי המוסיקה הישראלית ומהם שורשיה. לתלמידים יוצגו זרמים שונים במוסיקה הישראלית והם	מטרות פרטניות

לביצוע	יעמדו על הייחודי לכל אחד מהם. כמו כן, הם יעמדו על המאפיינים הבולטים של המוסיקה המזרחית ויעמתו אותם עם אלו של המערבית. יאזינו וידונו בדוגמאות מיצירתם של כמה מהמלחינים הבולטים בזרמים השונים ושל מוסיקה מזרחית אוטנטית.
מושגים מרכזיים	מוסיקה אוניברסאלית, מוסיקה ישראלית, מוסיקה כנענית, הטרופוניה, מכאם, אלתור (בוסקוביץ', בן חיים, אלכסנדר, טל, קופיטמן)
דרכי למידה	שילוב של הוראה פרונטאלית ולמידה דיאלוגית, האזנה ודין, סיכומים בכתב. הלימוד נעשה תוך כדי דיון, סיעור מוחות וחשיבה משותפת. על מנת לשמר חשיבה יצירתית וספונטאנית חומרים לקריאה נשלחים במייל רק לאחר השיעור. יוזמה: התלמידים יביאו לכיתה סולֵיט שוֹנֵיט fe מוסיקה מזרחית או "פיוז'ן".
ביבליוגרפיה לתלמיד	מאמרים שונים, סיכומי שיעורים של מיכאל וולפה ועודד אסף..
דרכי הערכה ומשקלה	

נושא	דור המייסדים – השיר האמנותי
שעות	4
מטרות פרטניות לביצוע	התלמידים יקשיבו לשירים מאת בן חיים, בוסקוביץ' ולברי ויעמדו על המאפיינים שלהם ועל הקשר של השירים למסורת אשר היוותה השראה (או מקור) לכתיבתם.
מושגים מרכזיים	נרדי, ברכה צפירה, בן חיים, בוסקוביץ'. הלחנה לטכסטים מסורתיים ולשירי משוררים, מודאליות, "שירים ללא מילים".
דרכי למידה	שילוב של הוראה פרונטאלית ולמידה דיאלוגית, האזנה ודין, סיכומים בכתב. הלימוד נעשה תוך כדי דיון, סיעור מוחות וחשיבה משותפת. על מנת לשמר חשיבה יצירתית וספונטאנית חומרים לקריאה נשלחים במייל רק לאחר השיעור. ניתוח: התלמידים ינתחו את אחד השירים. ביצוע: תמידת האפשר יבצעו את השירים.
ביבליוגרפיה לתלמיד	מאמרים שונים, סיכומי שיעורים של מיכאל וולפה ועודד אסף.
דרכי הערכה ומשקלה	

נושא	שירים ודפוסים מסורתיים בלבוש מודרני למקהלה
שעות	4
מטרות פרטניות לביצוע	התלמידים יקשיבו לקטעי מקהלה שונים וידונו על השילוב בין עתיק לחדש, מזרח למערב וההשפעה של תרבות השירה הכנסייתית.

מושגים מרכזיים	סגנון "אורגנום", אנטיפונאליות, פיוטים, התמודדות ריתמית עם שפת הפיוט. סתר, בראון ואבני.
דרכי למידה	שילוב של הוראה פרונטאלית ולמידה דיאלוגית, האזנה ודין, סיכומים בכתב. הלימוד נעשה תוך כדי דיון, סיעור מוחות וחשיבה משותפת. על מנת לשמר חשיבה יצירתית וספונטאנית חומרים לקריאה נשלחים במייל רק לאחר השיעור. גילוי: התלמידים יקשיבו ויחשפו טכניקות כתיבה שונות (אורגנום, אנטיפונאליות) משמיעה.
ביבליוגרפיה לתלמיד	מאמרים שונים, סיכומי שיעורים של מיכאל וולפה ועודד אסף.
דרכי הערכה ומשקלה	

נושא	יצירות לפסנתר – מזרח ומערב
שעות	4
מטרות פרטניות לביצוע	התלמידים ידונו בגישה האסטטית הגורסת הטמעת מוסיקה מערבית אמנותית עם מוסיקה מקומית. יקשיבו ליצירות מאת בן חיים ובוסקוביץ' ויעמדו על הקשר בין העבר להווה ובין המזרח למערב.
מושגים מרכזיים	פסנתר במוסיקה מזרחית, טוקטה, סוויטה.
דרכי למידה	שילוב של הוראה פרונטאלית ולמידה דיאלוגית, האזנה ודין, סיכומים בכתב. הלימוד נעשה תוך כדי דיון, סיעור מוחות וחשיבה משותפת. על מנת לשמר חשיבה יצירתית וספונטאנית חומרים לקריאה נשלחים במייל רק לאחר השיעור. ביצוע: תלמידים המסוגלים יצרכו יצירה והכיתה תדון בה.
ביבליוגרפיה לתלמיד	מאמרים שונים, סיכומי שיעורים של מיכאל וולפה ועודד אסף.
דרכי הערכה ומשקלה	

נושא	יצירות לפסנתר – גישה אוניברסאלית/ מופשטת
שעות	4
מטרות פרטניות לביצוע	התלמידים ידונו ויעמדו על הקשר בין יצירה מודרנית ישראלית למוסיקה אוניברסאלית. יקשיבו ליצירות מאת טל וסתר, ידונו על קשריהן עם התרבות המערבית ויעמדו על שילוב צורות הלחנה עתיקות במוסיקה שלהם.
מושגים מרכזיים	שאקון, פסקליה, אקספרסיוניזם גרמני, מודוס אישי/פרטי, סוגיות בהוראות ביצוע.
דרכי למידה	שילוב של הוראה פרונטאלית ולמידה דיאלוגית, האזנה ודין, סיכומים בכתב. הלימוד נעשה תוך כדי דיון, סיעור מוחות וחשיבה משותפת. על מנת לשמר חשיבה יצירתית וספונטאנית חומרים

לקריאה נשלחים במייל רק לאחר השיעור.	
מאמרים שונים, סיכומי שיעורים של מיכאל וולפה ועודד אסף.	ביבליוגרפיה לתלמיד
בוחר (5%)	דרכי הערכה ומשקלה

דרכים חדשות לשילוב מזרח ומערב	נושא
4	שעות
התלמידים ידונו בהשפעת הפתיחות לעולם על התרבות המקומית ושילובה של מוסיקה	מטרות פרטניות לביצוע
דרכים חדשות לשילוב מערב-מזרח, מבנה וקומפוזיציה, "גרעין", "דיוואן", ארליך, פרטוש.	מושגים מרכזיים
שילוב של הוראה פרונטאלית ולמידה דיאלוגית, האזנה ודיון, סיכומים בכתב. הלימוד נעשה תוך כדי דיון, סיעור מוחות וחשיבה משותפת. על מנת לשמר חשיבה יצירתית וספונטאנית חומרים לקריאה נשלחים במייל רק לאחר השיעור.	דרכי למידה
מאמרים שונים, סיכומי שיעורים של מיכאל וולפה ועודד אסף.	ביבליוגרפיה לתלמיד
	דרכי הערכה ומשקלה

לקראת סוף המאה – רוחות חדשות	נושא
4	שעות
התלמידים יכירו את המוסיקה של העולים שהגיעו לאחר קום המדינה ויעמדו על החידושים שהביאו עמם. הם יעמדו על הפן האישי והאוניברסאלי, הלאומי והבינלאומי של המוסיקה.	מטרות פרטניות לביצוע
אמונה ומוסיקה, כלי זמר, מבנה קשת, תיווי פרופורציונאלי, תיווי גראפי, אלאטוריקה. היידו, קופיטמן.	מושגים מרכזיים
שילוב של הוראה פרונטאלית ולמידה דיאלוגית, האזנה ודיון, סיכומים בכתב. הלימוד נעשה תוך כדי דיון, סיעור מוחות וחשיבה משותפת. על מנת לשמר חשיבה יצירתית וספונטאנית חומרים לקריאה נשלחים במייל רק לאחר השיעור. "הלחנה": התלמידים ילחננו קטע קצרצר בנושא חדשה.	דרכי למידה
מאמרים שונים, סיכומי שיעורים של מיכאל וולפה ועודד אסף.	ביבליוגרפיה לתלמיד
	דרכי הערכה ומשקלה

השיר הפופולארי האמנותי	נושא
4	שעות

מטרות פרטניות לביצוע	התלמידים יעמדו על התופעה של שירים פפולאריים אמנותיים (עם תפקיד פסנתר כתוב לרוב), ייתחסו להלחנות של שירי משוררים, לשירי הילדים ולתופעה הייחודית של אמני רוק השרים שירי ילדים.
מושגים מרכזיים	תפקיד הפסנתר בשיר הפופולארי האמנותי, שירים מגוייסיים ופוליטיים, ארגוב, רכטר, כספי.
דרכי למידה	שילוב של הוראה פרונטאלית ולמידה דיאלוגית, האזנה ודין, סיכומים בכתב. הלימוד נעשה תוך כדי דיון, סיעור מוחות וחשיבה משותפת. על מנת לשמר חשיבה יצירתית וספונטאנית חומרים לקריאה נשלחים במייל רק לאחר השיעור. ביצוע: התלמידים ינצנו וישירו שירים נבחרים.
ביבליוגרפיה לתלמיד	מאמרים שונים, סיכומי שיעורים של מיכאל וולפה ועודד אסף.
דרכי הערכה ומשקלה	עבודה (5%)

נושא	חזרה, סיכום והכנה לבחינת הבגרות
שעות	12
מטרות פרטניות לביצוע	התלמידים יחזרו על הנושאים שנלמדו במסגרת שיעורי התולדות, יגבשו ראייה מקפת של היצירה המוסיקלית, יאזינו וינתחו יצירות לשם רענון, יעמדו על ההתפתחות המוסיקלית במהלך 1,000 השנים.
דרכי למידה	שיחה, דיון וסיכומים בכתב.
ביבליוגרפיה לתלמיד	בעיקר סיכומי שיעורים.
דרכי הערכה ומשקלה	מבחן מתכונת: 35%
סה"כ שעות	90

4.2. פיתוח שמיעה

מבוא

פיתוח השמיעה המוסיקלית היא המיומנות החשובה ביותר למוסיקאים. ואכן, על מנת ללמוד, להבין ולבצע מוסיקה באופן איכותי יש לדאוג לשיפור מנגנון התפיסה המוסיקלית וזאת דרך פיתוח מאורגן ומעמיק של השמיעה.

על תכנית הלימודים בפיתוח שמיעה לענות על שתי שאלות משמעותיות:

א. מהי שמיעה מוסיקלית מפותחת, מהם המרכיבים העיקריים שלה ומה עלינו ללמד. או במילים אחרות, מה המשמעות של מתודיקה עיונית של פיתוח השמיעה המוסיקלית.

ב. כיצד ניתן להתגבר על בעיות שונות בתהליך הוראת פיתוח השמיעה על מנת להגיע לרמה גבוהה הכוללת מרווחים, אקורדים, מהלכים הרמוניים, רישום הכתבות, ביצוע תרגילי סולפג', ניתוח מתוך שמיעה וכדומה. כלומר: כיצד ניתן לרכוש את מיומנויות השמיעה המוסיקלית באופן מעשי או במילים אחרות, מה המשמעות של מתודיקה מעשית של פיתוח השמיעה המוסיקלית.

מטרות הקורס:

יחד עם פיתוח כל ההיבטים של השמיעה המוסיקלית המפורטים להלן, הקורס מעורר את היצירתיות של התלמידים באמצעות אלתור, הלחנה ומגוון משחקים.

הפרמטרים השונים של השמיעה המטופחים במסגרת הלימודים מובאים בטבלה שלהלן:

סוגים של שמיעה מוסיקלית

שמיעה חיצונית
שמיעה פנימית

שמיעה יחסית
שמיעה אבסולוטית

רכיבי השמיעה המוסיקלית

פרמטרים ראשיים:

משך הצליל מפעם משקל מקצב	גובה הצליל חד קוליות רב קוליות
תחביר תהליכים מבנים	צבע - גוון עצמה – דינמיקה מרקם – הצללות שונות
סגנון של תקופה של מלחין	שמיעה ייחודית שמיעה המאפיינת נגני כלים מסוימים

בתיכון א' לאמנויות תלמידי המוסיקה מקבלים בכיתה ט' 4 ש"ש של פיתוח שמיעה, קצב ותיאוריה. בהגיעם לכיתה י', התלמידים מכירים את המרווחים, את הסולמות והמודוסים, האקורדים המשולשים לסוגיהם, והספטאקורד הדומיננטי. במהלך השנה העבודה על התחומים הנ"ל מורחבת ונעשית יותר לעומק.

4.2.1 כיתה י' – פיתוח שמיעה וקצב (2 ש"ש)

מס' שעורים	נושא	מטרות פרטניות לביצוע	מושגים מרכזיים	בבליוגרפיה	דרכי הערכה
6	מרווחים, סולפג', מהלכים דו-קוליים, אקורדים, פיתוח שמיעה פנימית, זיכרון מוסיקלי ומנעד קולי.	התלמידים יתרגלו באמצעות הספר. עבודת בית: זיהוי אקורדים.	דיאטוניקה, טטרקורד, מז'ור/מינור, קולן פנימי, מדרגה, דרגה, המשולש והיפוכיו, קונסוננס ודיסוננס	מרווחים- שירה וזיהוי (ע"מ 39-41), סולפג' (54-50), מהלכים דו-קוליים (63-64)	בוחן (5%)

מס' שעורים	נושא	מטרות פרטניות	מושגים מרכזיים	בבליוגרפיה	דרכי הערכה
------------	------	---------------	----------------	------------	------------

			לביצוע		
	עבודת בית: תרגילים בעמ' 68.	קאנון, ספטאקורד, מוטיב, פרזה, משפט, פריודה. הובלת קולות	התלמידים יתרגלו באמצעות הספר: מהלכים דו קוליים (עמ' 67), ספטאקורדים (ע"מ 119), סולפג' קאנונים (73). התלמידים ינתחו משפטים מוסיקליים.	דיאטוניקה, זיהוי מרווחים לפי גוונים, מהלכים דו קוליים ברמת קושי בינונית. קצב: שמונה אפשרויות שונות של חלוקת הרבע. פיתוח זיכרון מוסיקלי	6

מס' שיעורים	נושא	מטרות פרטניות לביצוע	מושגים מרכזיים	בבליוגרפיה	דרכי הערכה
6	פיתוח שמיעה הרמונית, מהלכים דו קוליים ברמת קושי בינונית. קצב: סינקופות במשקל 2/4, 3/4 ו- 4/4. סולפג': קאנונים	התלמידים יתרגלו באמצעות הספר: מהלכים דו קוליים (ע"מ 71), מהלכים הרמוניים (93-98), V ₇ והיפוכיה בסולם.	סינקופה, טוניקה, דומיננטה, סוב - דומיננטה. קדנצות: אוטנטית, פלאגלית, מדומה וכו'.	עבודת בית: דיסק 2, 80-82. תרגילים בכתב בעמוד 100 מתוך הספר "צליל, קצב וזיכרון מוסיקלי" (להלן: ספר)	

מס' שיעורים	נושא	מטרות פרטניות לביצוע	מושגים מרכזיים	בבליוגרפיה	דרכי הערכה
6	סולם פנטטוני ומודוסים, ספטאקורדים עם ספטימה גדולה. ביסוס הסינקופה והמהלכים	התלמידים יתרגלו את הסולמות בעמודים 134-136, ישירו עמודים 137-139 התלמידים	פנטטוני, מודוסים: יוני, דורי, פריגי, לידי, מיקסולידי, אאולי, לוקרי.	עבודת בית: הכתבות מדיסק 2, 32-38.	

			ינגנו מקצבים הכוללים סינקופות ויזהו וישירו מהלכים הרמוניים.	ההרמוניים.	
--	--	--	---	------------	--

מס' שעורים	נושא	מטרות פרטניות לביצוע	מושגים מרכזיים	בבליוגרפיה	דרכי הערכה
6	ספטאקורדים: שביעית ספטאקורד והיפוכיה בסולם. ביסוס המהלכים ההרמוניים. קאנונים קצביים.	התלמידים יעמדו על הפונקציונאליות של הדרגה השביעית בסולם. התלמידים יתרגלו את הסולמות בעמודים 134- 136, ישירו עמודים 137- 139. התלמידים ינגנו מקצבים הכוללים סינקופות ויזהו וישירו מהלכים הרמוניים.	קווינטסקסט, טרצקווארט, סקונדאקורד.	עבודת בית: הכתבות מדיסק 2, 32-38.	בוחן (5%)

מס' שעורים	נושא	מטרות פרטניות לביצוע	מושגים מרכזיים	בבליוגרפיה	דרכי הערכה
6	הכרות עם מוסיקה ישראלית: דיאטוניקה. מהלכים הרמוניים. זיכרון מוסיקלי. עבודה על פי מלחין.	התלמידים יכירו את המדיום של המוסיקה הישראלית, ינתחו וישירו קטעים מתוך "סולמוניה" (עמ' 10-23). הם יכירו סגנונות של מלחינים שונים. התלמידים			בוחן (5%)

			<p>יתרגלו בשירה ובהכתבה מהלכים הרמוניים.</p> <p>הכתבה עצמית: התלמידים לומדים את התרגילים בעל פה וכותבים אותם מהזיכרון גם בטרנספוזיציה.</p>		
--	--	--	--	--	--

מס' שעורים	נושא	מטרות פרטניות לביצוע	מושגים מרכזיים	בבליוגרפיה	דרכי הערכה
4	אלטרציה. אלטרציות עם הפרימה והסקונדה. סולם כרומאטי. קצב: רונדו ריתמי	התלמידים יבינו את המשמעות של צלילים זרים. ישירו תרגילים אלטרציות דרך הפרימה והסקונדה. ישירו תרגילי סולפג' מעמודים 160-161	אלטרציה, סולם כרומאטי, רונדו	הלחנה ואלתור מנגינות המכילות פרימות וסקונדות עם אלטרציות. הכתבות מדיסק 2, 45-46	מבחן (20%)

מס' שעורים	נושא	מטרות פרטניות לביצוע	מושגים מרכזיים	בבליוגרפיה	דרכי הערכה
4	סולמות מיוחדים בשירה. אלטרציה עם טרצה. המשך עבודה על מהלכים הרמוניים	התלמידים יכירו דרך המוסיקה הישראלית סוגי סולמות שונים. ינתחו וישירו קטעים מתוך סולמוניה	אלטרציה עם טרצה.	הלחנה ואלתור מנגינות המכילות טרצות עם אלטרציות. הכתבות מדיסק 2,	

	45-46		(ע"מ 24-30). התלמידים יכירו, ינתחו וישירו את האלטרסציות של הטרצות (ע"מ 146- 158)	וספטאקורדים.	
--	-------	--	---	--------------	--

מס' שיעורים	נושא	מטרות פרטניות לביצוע	מושגים מרכזיים	בבליוגרפיה	דרכי הערכה
4	משקלים ומקצבים מיוחדים. אלטרסציה עם קוורטה.	התלמידים יכירו דרך המוסיקה הישראלית משקלים ומקצבים מיוחדים. ינתחו וישירו קטעים מתוך סולמוניה (ע"מ 50-70).	משקלים מורכבים, יצירות ללא משקל, משקל משתנה. אלטרסציה עם קוורטה.	הלחנה ואלתור מנגינות המכילות קוורטות עם אלטרסציות. הכתבות מדיסק 2, 45-46	

מס' שיעורים	נושא	מטרות פרטניות לביצוע	מושגים מרכזיים	בבליוגרפיה	דרכי הערכה
4	ריקודים במשקל 2/4, 3/4, 4/4. רבע מנוקד ו-26 אפשרויות שונות של הופעתו. סינקופות במשקל 3/8, 6/8.	התלמידים יכירו את הריקודים, יאזינו, ינתחו ויזהו. התלמידים ירקדו את הריקודים בסדנאות עם מגמת המחול.	פולקה, אקוסייז, קייק ווק, וואלס, מנואט, מזורקה, פולונז, אלמנד, מארש, טרנטלה, ג'יג, סיציליאנה.		בוחן (5%)

מס' שעורים	נושא	מטרות פרטניות לביצוע	מושגים מרכזיים	בבליוגרפיה	דרכי הערכה
4	רבע מנוקד ו-26 אפשרויות שונות של הופעות סינקופות במשקל 3/8, 6/8. ריקודים במשקל 3/8, 6/8. המשך ביסוס המהלכים ההרמוניים. שירת ריקודים שונים בהתאם לקושי המלודי.	התלמידים יכירו את הריקודים, יאזינו, ינתחו ויזהו. התלמידים ירקדו את הריקודים בסדנאות עם מגמת המחול. התלמידים ישירו בסולפז' ריקודים בעלי אופי שירתי	מארש, טרנטלה, ג'יג, סיציליאנה.		

מס' שעורים	נושא	מטרות פרטניות לביצוע	מושגים מרכזיים	בבליוגרפיה	דרכי הערכה
4	משקל משתנה, משקל מעורב, חלוקה פנימית חופשית של הפעימה. המשך ביסוס המהלכים ההרמוניים. שירת ריקודים שונים בהתאם לקושי המלודי.	התלמידים יכירו את הריקודים, יאזינו, ינתחו ויזהו. התלמידים ירקדו את הריקודים בסדנאות עם מגמת המחול. התלמידים יזהו ויקישו מקצבים שונים. התלמידים ישירו בסולפז' ריקודים בעלי אופי שירתי	משקל משתנה, משקל מעורב, דואולה, טריאולה, קווארטולה, סקסטולה, ספטולה.		מבחן 20%
		יחברו מנגינות לתבניות מקצב נתונות, ילחינו מנגינות על פי מודלים ריתמיים.			10% השתתפות כל השנה 30% שיעורי בית

				60 ש"ש	סה"כ
100%					

4.2.2 כיתה י' תיאוריה- 2 ש"ש

ביסוס מוצק של ידע המוסיקלי תיאורטי בתחום הצליל, הקצב, הגוון, המבנה, הצורה, וההבעה המוסיקאלית. הכרת המושגים הרלוונטיים לנושאים אלו. לנושא זה אין ביבליוגרפיה לתלמיד. המורה מפנה לספר "צליל, קצב וזיכרון מוסיקלי" בנושאים הרלוונטיים.

מס' שעורים	נושא	מטרות פרטניות לביצוע	מושגים מרכזיים	בבליוגרפיה	דרכי הערכה
2	מפתח דו, הפרטיטורה, מנעד כלי התזמורת.	התלמידים ילמדו לקראו פרטיטורה, יקראו פרטיטורות בכיתה ויעשו טרנספוזיציות	שמות האוקטבות, רגיסטר, כלי בטרנספוזיציה.		

מס' שעורים	נושא	מטרות פרטניות לביצוע	מושגים מרכזיים	בבליוגרפיה	דרכי הערכה
2	מונחים מתחום הקצב. ערכים, ריתמיים,	התלמידים יכירו את המושגים השונים כחלק מהשפה	פעמה, משקל, מקצב, מפעם.		בחון (5%)

		הנחיות ביצוע שונות: אלגרו, לארגו, פיאנו, דימינאנדו וגו'.	המוסיקלית. הם ישירו ויקישו קטעים תוך הקפדה על ביצוע. תרגום הנחיות מיצירות אותן מנגנים התלמידים.	משקלים פשוטים, מורכבים, תבניות מקצב בסיסיות. הכרת הוראות הביצוע.	
--	--	--	---	--	--

מס' שעורים	נושא	מטרות פרטניות לביצוע	מושגים מרכזיים	בבליוגרפיה	דרכי הערכה
6	מרווחים פשוטים, מורכבים, היפוכי מרווחים ומרווחים אנהרמוניים. קונסונס ודיסוננס.	התלמידים יכירו את המרווחים על הפעוטיהם השונות גם בספרות. יזהו ויכתבו מרווחים אלה.	המרווחים מנונה עד קווינט דצימה. קונסוננס ודיסוננס.		

מס' שעורים	נושא	מטרות פרטניות לביצוע	מושגים מרכזיים	בבליוגרפיה	דרכי הערכה
6	הסולם ומבנהו: מז'ור/מינור, סולמות מקבילים, סולמות שונים מצליל זהה, פונקציונאליות של דרגות הסולם. סולמות שונים: פנטטוני, מודוסים, טונים שלמים, אוקטטוני, וכו'.	התלמידים יכירו את הסלומות השונים ומבניהם. הם יזהו אותם ביצירות ויביאו דוגמאות מעולם המוסיקה הפרטי שלהם. התלמידים יכתבו מנגינות בסולמות שונים	סימני התק, מז'ור מינור, טטרקורדים, טוניקה, סוב-דומיננטה, דומיננטה, מדיאנטה.		

מס' שעורים	נושא	מטרות פרטניות לביצוע	מושגים מרכזיים	בבליוגרפיה	דרכי הערכה
6	המרווחים בסולם: יציבים ובלתי יציבים, מרווחים בסוגי סולם שונים, פתרונות של מרווחים. מרווחים מוגדלים ומוקטנים, מרווחים כרומטיים.	התלמידים יכירו את המרווחים על הופעותיהם השונות גם בספרות. יזהו ויכתבו מרווחים אלה.	קוורטה מוגדלת, קוויטנה מוקטנת, סקונדה מוגדלת, ספטימה מוקטנת, סקסטה מוגדלת. פרימה מוגדלת, טרצה מוקטנת וכד'.		בחון (5%)

מס' שעורים	נושא	מטרות פרטניות לביצוע	מושגים מרכזיים	בבליוגרפיה	דרכי הערכה
6	אקורדים: משולש, תשעת הספטאקורדים והיפוכיהם, נונאקורד, אונדצימה, טרצדצימה. מצבי הפריסה השונים ומצבי הסופן.	התלמידים יבנו ויזהו אקורדים לסוגיהם. יגלו אותם ביצירות ובפרטיטורות שונות. ינתחו מצבי אקורדים, שיהיו ובנייה שלהם.	מצב יסודי, קווינטספט, טרצקווארט, סקונד. מצב פתוח, סגור, מצב פרימה, טרצה, קווינטה.		מבחן (20%)

מס' שעורים	נושא	מטרות פרטניות לביצוע	מושגים מרכזיים	בבליוגרפיה	דרכי הערכה
4	האקורדים בסולם. היחסים בין האקורדים בסולם, משמעות הקדנצות החמישית ספטאקורד,	התלמידים יקשיבו לאקורדים, יעמדו על הפונקציונאליות שלהם. יבנו ויזהו אקורדים בסולמות שונים. הם יזהו סולמות	פונקציונאליות, אוטנטי/פלאגאלי		

			על פי הספטאקורד ופתרונו.	היפוכיה ופיתרונותיה.	
--	--	--	--------------------------	----------------------	--

מס' שעורים	נושא	מטרות פרטניות לביצוע	מושגים מרכזיים	בבליוגרפיה	דרכי הערכה
6	האקורדים בסולם. השביעית ספטאקורד והשנייה ספטאקורד - היפוכיה ופיתרונותיהן.	התלמידים יקשיבו לאקורדים, יעמדו על הפונצקיונאליות שלהם. יבנו ויזהו אקורדים בסולמות שונים. הם ייזהו סולמות על פי הספטאקורד ופתרונו.	הכפלות נכונות בפיתרונות של האקורדים הנלמדים.		בוחן (5%)

מס' שעורים	נושא	מטרות פרטניות לביצוע	מושגים מרכזיים	בבליוגרפיה	דרכי הערכה
6	אקורדים עם אלטרציה – דומינגטה שניונית. סקסטאכורד נאפוליטני.	התלמידים יכירו אקורדים עם אלטרציות שניונית. סקסטאכורד ונאפוליטני. הם יתוודעו לדומינגטה של סקריאבין, לדומינגטה של פרוקופייב, להרמוניה של שוברט. התלמידים יגלו וינתחו את האקורדים ביצירות שונות.	דומינגטה שניונית, אקורד נאפוליטני (שניה מונמכת).		

מס' שעורים	נושא	מטרות פרטניות לביצוע	מושגים מרכזיים	בבליוגרפיה	דרכי הערכה
6	סטייה	התלמידים יתוודעו	אקורד		בוחן (5%)

		משותף מודולטורי, מודולאציה דיאטונית, כרומטי, פתאומית (אנהרמונית)	לעקרונות המודולאציה ולסולמות הנחשבים קרובים או רחוקים. התלמידים ינתחו יצירות בהן מודולאציות שונות.	ומודולציה – הכרת התופעה. יחסי הקירבה בין הסולמות.	
--	--	--	---	---	--

מס' שיעורים	נושא	מטרות פרטניות לביצוע	מושגים מרכזיים	בבליוגרפיה	דרכי הערכה
6	אלמנטים בפוליפוניה.	התלמידים ילמדו על הקאנון והתפתחותו, על הבס אוסטינטו המשמש בסיס לואריאציות ועל הפוגה. התלמידים ינתחו יצירה שבה אלמנטים פוליפוניים.	קונטרפונקט, פוליפוניה, שאקון, פאסקליה.		

מס' שיעורים	נושא	מטרות פרטניות לביצוע	מושגים מרכזיים	בבליוגרפיה	דרכי הערכה
4	ניתוח יצירה.	התלמידים ינתחו יצירה שהם מבצעים על המרכבים הבאים: הקלסטר המוסיקלי, הסוגה, הוראות המלחין, מרקם, קונטור המנגינה, שיא המנגינה, מבנה היצירה.	דומיננטה שניונית, אקורד נאפוליטני (שניה מונמכת).		מבחן (20%) 10% השתתפות בכיתה כל השנה 30% שיעורי בית
סה"כ	60 שעות				סה"כ 100%

4.2.3. פיתוח שמיעה וקצב – כיתה יא- 2 ש"ש

מס' שעורים	נושא	מטרות פרטניות לביצוע	מושגים מרכזיים	בבליוגרפיה	דרכי הערכה
6	אלטראציה עם קוורטה. פיתוח שמיעה הרמונית (7-11) והיפוכיה). סולפג' וקריאה מהדף.	התלמידים יפתחו אלמנטים יצירתיים דרך הלחנת מנגינות ובהן הנושאים הנלמדים. יאלתרו מנגינות ובהן קוורטה עם אלטראציה.	אלטראציה.	הכתבות, דיסק 2, 50-53. ספר: עמוד 163 תרגילים 22-24, תרגילי סולפז' בעמודים 125-127. שנק: עמ' 10-11.	בחן (5%)

מס' שעורים	נושא	מטרות פרטניות לביצוע	מושגים מרכזיים	בבליוגרפיה	דרכי הערכה
6	אלטראציה עם קווינטה. פיתוח שמיעה הרמונית (7-11) והיפוכיה). סולפג' וקריאה מהדף.	התלמידים יפתחו אלמנטים יצירתיים דרך הלחנת מנגינות ובהן הנושאים הנלמדים. יאלתרו מנגינות ובהן קווינטה עם אלטראציה.	אלטראציה.	הכתבות, דיסק 2, 54-55. עמוד 163 תרגילים 26-30, תרגילי סולפז' בעמודים 128-130. שנק: עמ' 14-15.	.

--	--	--	--	--	--

מס' שעורים	נושא	מטרות פרטניות לביצוע	מושגים מרכזיים	בבליוגרפיה	דרכי הערכה
6	אלטראציה עם סקסטה. פיתוח שמיעה הרמונית (סטייה). סולפג' וקריאה מהדף.	התלמידים יפתחו אלמנטים יצירתיים דרך הלחנת מנגינות ובהן הנושאים הנלמדים. יאלתרו מנגינות ובהן סקסטה עם אלטראציה.	סטייה.	הכתבות, דיסק 2, 56-59. עמוד תרגילי סולפג' בעמודים 131-133. שנק: עמ' 19-20.	
מס' שעורים	נושא	מטרות פרטניות לביצוע	מושגים מרכזיים	בבליוגרפיה	דרכי הערכה
6	אלטראציה עם ספטימה. פיתוח שמיעה הרמונית (מודולציה). סולפג' וקריאה מהדף.	התלמידים יפתחו אלמנטים יצירתיים דרך הלחנת מנגינות ובהן הנושאים הנלמדים. יאלתרו מנגינות ובהן ספטימה עם אלטראציה. התלמידים ישירו קאנונים עם אלטראציות.	מודולציה. קאנון.	הכתבות, דיסק 2, 60-62. עמוד תרגילי סולפג' בעמודים 163-165. שנק: עמ' 20-21.	

מס' שעורים	נושא	מטרות פרטניות לביצוע	מושגים מרכזיים	בבליוגרפיה	דרכי הערכה
6	חזרה על אלטראציה, סטייה ומודולציה, שמיעה הרמונית וקריאה מהדף.	התלמידים יבססו את כל האלמנטים אשר נילמדו.		הכתבות, דיסק 2, 70-74. תרגילי הלחנה מהספר: ואלתור בעמודים 182-184. שנק: עמ' 22-23.	בוחן (5%)

מס' שעורים	נושא	מטרות פרטניות לביצוע	מושגים מרכזיים	בבליוגרפיה	דרכי הערכה
6	דומיננטות שניונית. פיתוח שמיעה הרמונית. סולפג' וקריאה מהדף.	התלמידים יכירו ויבינו את הדומיננטה השניונית ותפקידה. וינתחו דוגמאות שונות.	דומיננטות שניונית.	תרגילים 179-181. ניתוח כוראל מס' 12 של באך. שנק: עמ' 27-28.	מבחן (20%)

מס' שעורים	נושא	מטרות פרטניות לביצוע	מושגים מרכזיים	בבליוגרפיה	דרכי הערכה
4	מודולאציה הדרגתית לסולמות של קירבת דרגה I. תרגילי הלחנה. קווינטסקסטאקו רדים בודדים.	התלמידים ילחינו מנגינות עם פתיחה נתונה וממנה יעשו מודולאציות לסולמות שונים (ספר: פרק 6.4)	קווינטסקסטאקורדי ם בודדים. מוטיב, פראזה, משפט ופסוק.	ספר: עמוד 182. ניתוח כוראל מס' 1 של באך. אוסטרובסקי: עמ' 30-32. שנק: עמ' 30-31.	

מס' שעורים	נושא	מטרות פרטניות לביצוע	מושגים מרכזיים	בבליוגרפיה	דרכי הערכה
4	מודולאציה לדרגה V. תרגילי הלחנה. קווינטסקסטאקורדים בודדים.	התלמידים ילחינו מנגינות עם פתיחה נתונה וממנה יעשו מודולאציות לדרגה V (לפי הספר: פרק 6.4)		ספר: עמוד 183. אוסטרובסקי: עמ' 39-42. שנק: עמ' 34-35.	בוחן (5%)

מס' שעורים	נושא	מטרות פרטניות לביצוע	מושגים מרכזיים	בבליוגרפיה	דרכי הערכה
4	מודולאציה לדרגה III. תרגילי הלחנה. קווינטסקסטאקורדים בודדים.	התלמידים ילחינו מנגינות עם פתיחה נתונה וממנה יעשו מודולאציות לדרגה III. (ספר: פרק 6.4)		ספר: עמוד 184. אוסטרובסקי: עמ' 43-46. שנק: עמ' 44-45.	

מס' שעורים	נושא	מטרות פרטניות לביצוע	מושגים מרכזיים	בבליוגרפיה	דרכי הערכה
4	מודולאציה ממינור טבעי לדרגה VII.	התלמידים ילחינו מנגינות		ספר: עמוד 184.	בוחן (5%)

	אוסטרובסקי: עמ' 53-50. שנק: עמ' 47-48.		עם פתיחה נתונה וממנה יעשו מודולאציות לדרגה III. (ספר: פרק 6.4)	תרגילי הלחנה. קווינטסקסטאקורדים בודדים. חזרה על המודולאציות ל-V ו- III.	
--	---	--	---	---	--

מס' שיעורים	נושא	מטרות פרטניות לביצוע	מושגים מרכזיים	בבליוגרפיה	דרכי הערכה
8	שיעורי חזרה: ספטאקורדים וקווינטסקסטאקורדים, מודולאציות הדרגתיות, מהלכים הרמוניים עם סטיות, דומיננטה שניונית, אלטראציות.			שנק: עמ' 60-75. אוסטרובסקי: עמ' 54-58.	מבחן (20%) השתתפות בכיתה 10% שיעורי בית 30%
סה"כ	60 שע'				100%

4.2.4. פיתוח שמיעה וקצב – כיתה יב - 2 ש"ש

בכיתה יב: 40 שעות בפועל

מס' שיעורים	נושא	מטרות פרטניות לביצוע	מושגים מרכזיים	בבליוגרפיה	דרכי הערכה
6	פיתוח זיכרון מוסיקלי. טרצקווארטאקורדים. מהלכים הרמוניים עם מודולציה לדרגה V ו-III.	התלמידים יעשו תרגילים שונים לפיתוח הזיכרון של המרכיבים השונים במשפט במוסיקלי. התלמידים יזהו משמיעה את המהלכים ההרמוניים	היגיון מוסיקלי כמסייע בזיכרון, נוסחא לפיתוח זיכרון לטווח קצר (+7-2). עבודה על המעבר מזיכרון לטווח קצר לזיכרון לטווח רחוק. טרצקווארטאקורדים.	עבודה על פי ההסבר בספר, עמ': 24-9, "שיטת רישום הכתבות בצבעים". סולמוניה: עמ' 75-80.	(בוחן 5%)

			אשר נלמדו.		
--	--	--	---------------	--	--

מס' שיעורים	נושא	מטרות פרטניות לביצוע	מושגים מרכזיים	בבליוגרפיה	דרכי הערכה
6	פיתוח זיכרון מוסיקלי. טרצקווארטאקורדים. מהלכים הרמוניים עם מודולציה ממינור טבעי לדרגה VII. חזרה על מרווחים. קריאה מהדף.	התלמידים יזהו משמיעה את המהלכים ההרמוניים אשר נלמדו. ישירו ויזהו מרווחים ושירו מהדף.	מודולציה ממינור טבעי לדרגה.	ספר: עמ' 124. דיסק 2, רצועה 1. אוסטרובסקי: עמ' 59-62. סולמוניה: עמ' 81-83.	

מס' שיעורים	נושא	מטרות פרטניות לביצוע	מושגים מרכזיים	בבליוגרפיה	דרכי הערכה
6	פיתוח זיכרון מוסיקלי. סקונדאקורד. מהלכים הרמוניים עם מודולציה לדרגה IV ו VI. חזרה על אקורדים משולשים והיפוכיהם.	התלמידים יזהו משמיעה את המהלכים ההרמוניים אשר נלמדו. ישירו ויזהו אקורדים משולשים והיפוכיהם ושירו מהדף.	מודולציה לדרגה IV ו VI.	ספר: עמ' 92. דיסק 2, רצועה 2. אוסטרובסקי: עמ' 65-67. סולמוניה: עמ' 84-95.	(בוחן 5%)

מס' שיעורים	נושא	מטרות פרטניות לביצוע	מושגים מרכזיים	בבליוגרפיה	דרכי הערכה
6	פיתוח זיכרון מוסיקלי. סקונדאקורד. מהלכים הרמוניים עם מודולציה	התלמידים יזהו משמיעה את המהלכים ההרמוניים אשר נלמדו. ישירו ויזהו ספטאקורדים	מודולציה לדרגה IV ו VI. סולמות יחודיים לשוסטקוביץ' והדומינגטה	דיסק 2, רצועה 31. סולמוניה: עמ' 105-108.	מבחן (20%)

		של פרקופייב.	והיפוכיהם ושירו מהדף. התלמידים ינתחו, ישירו ויקשיבו ליצירות מאת שוסטקוביץ' ופרקופייב וילמדו לזהות את הסגנון של כל אחד מהם.	ממז'ור לדרגה II. חזרה ספטאקורדים והיפוכיהם. הכרת הסיגנון של שוסטקוביץ' ופרקופייב. שירה של מוסיקה בת זמננו.	
--	--	--------------	--	--	--

מס' שעורים	נושא	מטרות פרטניות לביצוע	מושגים מרכזיים	בבליוגרפיה	דרכי הערכה
6	פיתוח זיכרון מוסיקלי. הכרת הסיגנון של בארטוק וסטראווינסקי. שירה של מוסיקה בת זמננו.	התלמידים ינתחו, ישירו ויקשיבו ליצירות מאת שוסטקוביץ' ופרקופייב וילמדו לזהות את הסגנון של כל אחד מהם.	סולמות יחודיים לבארטוק. הרמוניה ומקצבים ייחודיים לסטראווינסקי.	סולמוניה: עמ' 109-111.	

מס' שעורים	נושא	מטרות פרטניות לביצוע	מושגים מרכזיים	בבליוגרפיה	דרכי הערכה
6	הכנה לקראת מבחן המתכונת				מתכונת (40%) השתתפות בכיתה 10% שיעורי בית 20%

מס' שעורים	נושא	מטרות פרטניות לביצוע	מושגים מרכזיים	בבליוגרפיה	דרכי הערכה

				הכנה לקראת מבחן הבגרות	4
100%				40 שעי'	סה"כ

4.3 הרמוניה

מבוא

לימודי ההרמוניה במגמה מתחילים בכיתה י' לאחר שהתלמידים רכשו את הידע התיאורטי הנדרש.

ההרמוניה מהווה את השפה והתחביר המוסיקליים. ידיעת השפה מהווה כלי להבנת תהליכים מוסיקליים. הבנה זו מביאה להבנת היצירות הנלמדות באופן מעמיק, לנגינה ולהאזנה מושכלות ואיכותיות. ידע בהרמוניה מסייע בהפעלת שיקול דעת בביצוע מוסיקלי. בעזרת ההרמוניה ניתן לנמק ולהבין פרשנות מוסיקלית.

המקצוע נלמד בהתאם למסורת הוראת ההרמוניה באקדמיות למוסיקה דרך הירמון (למקהלה) וניתוח. ההירמון כולל:

- הירמון קו בס נתון.
- הירמון סופרן נתון.

הניתוח כולל:

- ניתוח כוראל שלם עם סטיות, טוניקליזציות, מודולציות, התייחסות לכל הצלילים הזרים ולזרימה ההרמונית.
- ניתוח פרקי סונטינות, סונטות.

חשיבות ההירמון: התלמידים לומדים להפעיל שיקול דעת בבחירת הדרגות. התהליך להגעה לבחירות אופטימאליות הינו ארוך ומורכב. ככל שהחומר רב יותר אפשרויות הבחירה מרובות יותר. ככל שהאפשרויות רבות יותר - על התלמידים לגייס את ידיעותיהם בהרמוניה, בהכרת הסגנון ובהבנת המוסיקה.

דרך תרגול ההרמוניה התלמידים נעשים שותפים במעשה היצירה, הם טועמים טעמה של הלחנה ועומדים על המורכבות של היצירה המוסיקלית.

4.3.1. כיתה י – 2 ש"ש

נושא	עקרונות הכתיבה למקהלה.
שעות	4
מטרות פרטניות לביצוע	התלמידים ילמדו כתיבת אקורדים משולשים של הדרגות הראשיות במז'ור ובמינור ב-4 קולות וב-6 מצבים ויבינו את הפונקציונאליות של דרגות אלה.
מושגים מרכזיים	באך, הובלת קולות, קונטרפונקט, הדיאפזון.
דרכי למידה	הוראה פרונטלית להצגת הנושא ולאחריה תירגול פרטני ודין
דרכי הערכה ומשקלה	בכל שיעור: עבודה בכיתה ועבודות בית (30% מהציון הכולל)

נושא	חיבור דרגות ראשיות במז'ור ובמינור, כל החיבורים והדרכים השונות. עקרונות הבס הממוספר. קצב הרמוני. קצב חילופי דרגות.
שעות	6
מטרות פרטניות לביצוע	התלמידים יבינו את עקרונות החיבור הנאות המביא להובלת קולות ראוייה ויחברו שני אקורדים ביחס של קוינטה או קוורטה. I-IV, I-V. הם ירמנו בס וסופן וינגנו את הירמוניהם.
מושגים מרכזיים	באך, הובלת קולות, קונטרפונקט, הדיאפזון.
דרכי למידה	הוראה פרונטלית להצגת הנושא ולאחריה תרגול פרטני ודין.
דרכי הערכה ומשקלה	בחון (5%)

נושא	חיבור אקורדים ביחס של סקונדה: IV-V, כתשתית לחיבור דרגות
------	---

שעות	6	אחרות
מטרות פרטניות לביצוע	התלמידים יהרמנו בס וסופרן הכוללים מהלכי סקונדות וינגנו את הירמוניהם.	
מושגים מרכזיים	מהלכים מודגשים.	
דרכי למידה	הוראה פרונטאלית להצגת הנושא ולאחריה תרגול פרטני ודין.	
דרכי הערכה ומשקלה		
נושא	חיבור דרגה עם דרגה זהה	
שעות	4	
מטרות פרטניות לביצוע	התלמידים יהרמנו הרמונים של בס וסופרן הכוללים דרגות בפרימה.	
מושגים מרכזיים		
דרכי למידה	הוראה פרונטאלית להצגת הנושא ולאחריה תרגול פרטני ודין.	
דרכי הערכה ומשקלה	מבחן (20%)	

נושא	סקסטאקורדים של דרגות ראשיות.	
שעות	4	
מטרות פרטניות לביצוע	התלמידים יהרמנו בס וסופרן הכוללים סקסטאקורדים של דרגות ראשיות. הם ינגנו את הירמוניהם.	
מושגים מרכזיים	הכפלות צלילי האקורד. פונקציונאליות.	
דרכי למידה	הוראה פרונטאלית להצגת הנושא ולאחריה תרגול פרטני ודין.	
דרכי הערכה ומשקלה	ניתוח משפטים מוסיקליים פשוטים.	

נושא	ניתוח סקסטאקורדים של דרגות ראשיות.	
שעות	2	
מטרות פרטניות לביצוע	התלמידים ינתחו משפטים מוסיקליים פשוטים ובהם הדרגות הראשיות והיפוכיהן.	
מושגים מרכזיים	הכפלות צלילי האקורד. פונקציונאליות.	
דרכי למידה	נגינה והאזנה ליצירות, דין. הניתוח יעשה בקבוצות קטנות תחילה ואחר כך כדיון כללי.	

	דרכי הערכה ומשקלה
נושא	א קוורטסקסט קדנציאלית
שעות	6
מטרות פרטניות לביצוע	הרמונים של בס וסופרן הכוללים א קוורטסקסט קדנציאלית. ניתוח פריודות מוסיקליות.
מושגים מרכזיים	פונקציונאליות. הכפלות צלילי האקורד. קצב הרמוני. מתח הרמוני.
דרכי למידה	הוראה פרונטאלית להצגת הנושא ולאחריה תרגול פרטני ודין.
דרכי הערכה ומשקלה	בוחן (10%)

נושא	V_7 על חיבוריה הרלוונטיים
שעות	6
מטרות פרטניות לביצוע	התלמידים יהרמו הרמונים של בס וסופרן הכוללים V_7 וינגנו את הירמוניהם. הם ינתחו בעבודה פרטנית ניתוח קדנצות שונות.
מושגים מרכזיים	הפונקציה של הספטימה ודרך הטיפול בה.
דרכי למידה	הוראה פרונטאלית להצגת הנושא ולאחריה תרגול פרטני ודין.
דרכי הערכה ומשקלה	

נושא	V_2
שעות	6
מטרות פרטניות לביצוע	התלמידים יהרמו הרמונים של בס וסופרן הכוללים V_2 וינגנו את הירמוניהם. הם ינתחו פריודות ובהן האקורדים אותם הכירו עד כה.
מושגים מרכזיים	המשמעות והפונקציה של הסקונד ופתרונו הייחודי לסקסט.
דרכי למידה	הוראה פרונטאלית להצגת הנושא ולאחריה תרגול פרטני ודין.
דרכי הערכה ומשקלה	

נושא	ראשונה 6/4 עובר
------	-----------------

שעות	6
מטרות פרטניות לביצוע	התלמידים ירמנו הרמונים של בס וסופן הכוללים ראשונה 6/4 עובר. הם ינתחו פריודות ובהן האקורדים אותם הכירו עד כה.
מושגים מרכזיים	המשמעות והפונקציה של הקוורטסקסט העובר.
דרכי למידה	הוראה פרונטאלית להצגת הנושא ולאחריה תרגול פרטני ודין.
דרכי הערכה ומשקלה	

נושא	היפוכים: V_5^6, V_4^3
שעות	6
מטרות פרטניות לביצוע	התלמידים ירמנו הרמונים של בס וסופן הכוללים V_5^6, V_4^3 וינתחו יצירות קצרות. במידת האפשר ינגנו את הרימוניהם ואת היצירות אותן הם מתנחים.
מושגים מרכזיים	היפוכי הספטקאקורד. מיקום הסקונדה והטיפול בפיתרונות הדיסוננטים.
דרכי למידה	הוראה פרונטאלית להצגת הנושא ולאחריה תרגול פרטני ודין.

נושא	שיעורי חזרה לקראת מבחן מסכם
שעות	4
דרכי הערכה ומשקלה	מבחן מסכם: 35%
סה"כ שעות	60

4.3.2. כיתה י א- 2 ש"ש

נושא	שיעורי חזרה על החומר של י'
שעות	4

נושא	דרגות משניות. הדרגה ה- IV.
שעות	6
מטרות פרטניות לביצוע	התלמידים י הרמנו בס וסופרן הכוללים את הדרגות המשניות והדרגה ה- IV וינגנו את הירמוניהם.
מושגים מרכזיים	הכפלות מקובלות, הכפלות במצבים השונים, צבעי האקורד, התייחסות לפונקציונאליות המשתנה.
דרכי למידה	הוראה פרונטאלית להצגת הנושא ולאחריה תרגול פרטני ודיון.
ביבליוגרפיה לתלמיד	
דרכי הערכה ומשקלה	בכל שיעור: עבודה בכיתה ועבודות בית (30% מהציון הכולל)

נושא	סיום מדומה, דו-פונקציונאליות.
שעות	6
מטרות פרטניות לביצוע	התלמידים י הרמנו בס וסופרן ובהם מהלכים עם סיום מדומה ועם VI כדרגה מישנית וינגנו את הירמוניהם. הם יזהו משמיעה קדנצות ובהן סיומים מדומים.
מושגים מרכזיים	הכפלות מקובלות, הכפלות במצבים השונים, צבעי האקורד, התייחסות לפונקציונאליות המשתנה

הוראה פרונטאלית להצגת הנושא ולאחריה תרגול פרטני ודין.	דרכי למידה
	ביבליוגרפיה לתלמיד
בוחר (5%)	דרכי הערכה ומשקלה

II ₆	נושא
6	שעות
התלמידים יהרמנו בס וסופרן הכוללים II ₆ , במידת האפשר ינגנו את הירמוניהם ויתבוננו בכוראלים של באך ויגלו בהם מהלכים הרמוניים שכבר הכירו.	מטרות פרטניות לביצוע
הכפלות מקובלות, הכפלות במצבים השונים, צבעי האקורד, התייחסות לפונציונאליות.	מושגים מרכזיים
הוראה פרונטאלית להצגת הנושא ולאחריה תרגול פרטני ודין.	דרכי למידה
המורה מכתובה את חוקי החיבור בהרמוניה. ספר ספר הכוראלים של באך.	ביבליוגרפיה לתלמיד

II V ₆ כאקורד עובר	נושא
4	שעות
התלמידים יהרמנו בס וסופרן הכוללים II V ₆ כאקורד עובר ובמידת האפשר ינגנו את הירמוניהם.	מטרות פרטניות לביצוע
הכפלות מקובלות, בהכפלות במצבים השונים, צבעי האקורד, התייחסות לפונציונאליות.	מושגים מרכזיים
הוראה פרונטאלית להצגת הנושא ולאחריה תרגול פרטני ודין.	דרכי למידה
ספר הכוראלים של באך.	ביבליוגרפיה לתלמיד

II V ₆ כדומיננטה	נושא
4	שעות

מטרות פרטניות לביצוע	התלמידים ירמנו בס וסופרן הכוללים IIV ₆ המשמשת כדומיננטה ובמידת האפשר ינגנו את הירמוניהם.
מושגים מרכזיים	הכפלות מקובלות, בהכפלות במצבים השונים, צבעי האקורד, התייחסות לפונציונאליות
דרכי למידה	הוראה פרונטאלית להצגת הנושא ולאחריה תרגול פרטני ודיון.
ביבליוגרפיה לתלמיד	ספר הכוראלים של באך.

נושא	שיעורי חזרה למבחן
שעות	4
דרכי הערכה ומשקלה	מבחן (25%)

נושא	III
שעות	6
מטרות פרטניות לביצוע	התלמידים ירמנו בס וסופרן הכוללים דרגה III ובמידת האפשר ינגנו את הירמוניהם.
מושגים מרכזיים	הכפלות מקובלות, הכפלות במצבים השונים, צבעי האקורד, דו פונקציונאליות. השימושים השונים במשפט והחיבורים השונים.
דרכי למידה	הוראה פרונטאלית להצגת הנושא ולאחריה תרגול פרטני ודיון.
ביבליוגרפיה לתלמיד	ספר הכוראלים של באך.
דרכי הערכה ומשקלה	

נושא	עבודה מסכמת על כוראלים של באך
שעות	6
מטרות פרטניות לביצוע	ניתוחים יסודיים של כוראלים המעמיקים את הבנת היצירה והסגנון
מושגים מרכזיים	התלמידים ינתחו ניתוח הכולל אבחון הצלילים שאינם קשורים לאקורד (צליל עובר, שוהה, וכו'). במשך התקופה בה התלמידים יעסקו בניתוח, הם ימשיכו להרמן קווי בס או סופרן בהתאם לצורך.
דרכי למידה	התלמידים ינתחו חלק מהיצירות בקבוצות ואחר כך כדיון כיתתי וחלק

מהן בעבודה אישית.	
ספר הכוראלים של באך.	ביבליוגרפיה לתלמיד
בוחן (10%)	דרכי הערכה ומשקלה

ניתוח פרקי סונטינות ויצירות חד פירקיות	נושא
4	שעות
התלמידים ינתחו ניתוחים יסודיים אשר יעמיקו את הבנת היצירה והסגנון. במשך התקופה בה התלמידים יעסקו בניתוח, הם ימשיכו להרמן קווי בס או סופרן בהתאם לצורך.	מטרות פרטניות לביצוע
ניתוח הרמוני, מבנה פריודה, משפט, מבנים סימטריים, צורות בסיסיות א-ב-א, א-ב.	מושגים מרכזיים
התלמידים ינתחו חלק מהיצירות בקבוצות ואחר כך כדיון כיתתי וחלק מהן בעבודה אישית.	דרכי למידה
צילומי יצירות שונות.	ביבליוגרפיה לתלמיד

ניתוח פרקי סונטות	נושא
4	שעות
התלמידים ינתחו ניתוחים יסודיים אשר יעמיקו את הבנת היצירה והסגנון. במשך התקופה בה התלמידים יעסקו בניתוח, הם ימשיכו להרמן קווי בס או סופרן בהתאם לצורך.	מטרות פרטניות לביצוע
ניתוח הרמוני, מבנה פריודה, משפט, מבנים סימטריים, צורות בסיסיות א-ב-א, א-ב.	מושגים מרכזיים
התלמידים ינתחו חלק מהיצירות בקבוצות ואחר כך כדיון כיתתי וחלק מהן בעבודה אישית.	דרכי למידה
צילומי יצירות שונות.	ביבליוגרפיה לתלמיד

שיעורי חזרה למבחן מסכם	נושא
6	שעות
מבחן מסכם: 30%	דרכי הערכה ומשקלה
60	סה"כ שעי

4.3.3 כיתה יב- 2 ש"ש

בכיתה יב יש כ-44 שעות בפועל.

נושא	שיעורי חזרה
שעות	4

נושא	דרגה II ₇ והיפוכיה
שעות	6
מטרות פרטניות לביצוע	התלמידים ייהרמנו בס וסופרן הכוללים דרגה II ₇ והיפוכיה וידרשו לעשות שימוש מושכל בבחירת הדרגות השונות בהירמון. הם ינתחו כוראליים ובניתוחים יתיחסו לאלמנטים הבאים: דרגות, צלילים זרים, סטייה, טוניקליזציה.
מושגים מרכזיים	הכפלות מקובלות, בהכפלות במצבים השונים, צבעי האקורד, התייחסות לפונציונאליות המשתנה. תנועות הרמוניות – חזקות, חלשות, מודגשות. הבנת דרכי טיפול ויישום.
דרכי למידה	הוראה פרונטאלית להצגת הנושא ולאחריה תרגול פרטני ודין.
ביבליוגרפיה לתלמיד	ספר הכוראליים של באך.
דרכי הערכה ומשקלה	עבודה בכיתה, עבודות בית (30% מהציון הכולל)

נושא	דרגה VII ₇ והיפוכיה
------	--------------------------------

שעות	6
מטרות פרטניות לביצוע	התלמידים יהרמנו בס וסופרן הכוללים דרגה VII ₇ והיפוכיה וידרשו לעשות שימוש מושכל בבחירת הדרגות השונות בהירמון. הם ינתחו פסוקי כוראלים ובניתוחים יתיחסו לאלמנטים הבאים: דרגות, צלילים זרים, סטייה, טוניקליזציה.
מושגים מרכזיים	הכפלות מקובלות, בהכפלות במצבים השונים, צבעי האקורד, התייחסות לתנועות הרמוניות – חזקות, חלשות, מודגשות. הבנת דרכי טיפול ויישום.
דרכי למידה	הוראה פרונטאלית להצגת הנושא ולאחריה תרגול פרטני ודיון.
ביבליוגרפיה לתלמיד	ספר הכוראלים של באך.
דרכי הערכה ומשקלה	בוחן (5%)

נושא	סטיות עם V_7, V_5^6, V_2
שעות	6
מטרות פרטניות לביצוע	התלמידים יהרמנו בס וסופרן ובהם סטיות עם V_2 ו- V_7 .
מושגים מרכזיים	הכפלות מקובלות, בהכפלות במצבים השונים, צבעי האקורד, התייחסות לתנועות הרמוניות – חזקות, חלשות, מודגשות. הבנת דרכי טיפול ויישום.
דרכי למידה	הוראה פרונטאלית להצגת הנושא ולאחריה תרגול פרטני ודיון.
ביבליוגרפיה לתלמיד	
דרכי הערכה ומשקלה	מבחן (25%)

נושא	ניתוחים: סטיות עם V_7, V_5^6, V_2
שעות	4
מטרות פרטניות לביצוע	התלמידים ינתחו כוראלים שלמים ויתיחסו למרכיבים הבאים: דרגות, סטייה, טוניקליזציה, מודולציה, צלילים זרים, קצב הרמוני.
מושגים מרכזיים	הכפלות מקובלות, בהכפלות במצבים השונים, צבעי האקורד, התייחסות לתנועות הרמוניות – חזקות, חלשות, מודגשות. הבנת דרכי טיפול ויישום.
דרכי למידה	התלמידים ינתחו חלק מהכוראלים בקבוצות ואחר כך כדיון כיתתי וחלק מהכוראלים בעבודה אישית.
ביבליוגרפיה לתלמיד	ספר הכוראלים של באך.
דרכי הערכה ומשקלה	

נושא	מודולציה דיאטונית
שעות	6
מטרות פרטניות לביצוע	התלמידים ילמדו ויבינו את המודולציה הדיאטונית. הם ינתחו כוראלים שלמים ובהם מודולאציות. בניתוחיהם יתייחסו גם לכל המרכיבים שנלמדו עד כה.
מושגים מרכזיים	סולם המוצא, סולם המטרה, אקורד ציר.
דרכי למידה	הוראה פרונטאלית להצגת הנושא. התלמידים ינתחו חלק מהכוראלים בקבוצות ואחר כך כדיון כיתתי וחלק מהכוראלים בעבודה אישית.
ביבליוגרפיה לתלמיד	ספר הכוראלים של באך.
דרכי הערכה ומשקלה	עבודה להגשה (5%)

נושא	סיכום - ניתוח פרקי סונטה שלמים מהתקופה הקלאסית.
שעות	6
מטרות פרטניות לביצוע	התלמידים ינתחו פרקי סונטה שלמים מהתקופה הקלאסית. הם יתייחסו לסגנון היצירה ויראו כיצד כל לכל המרכיבים שלמדו עד כה מגולמים ביצירה.
מושגים מרכזיים	ניתוח הרמוני, צורני, מבני.
דרכי למידה	התלמידים ינתחו חלק מהיצירות בקבוצות ואחר כך כדיון כיתתי וחלק מהן בעבודה אישית.
ביבליוגרפיה לתלמיד	צילומים שונים.
דרכי הערכה ומשקלה	מבחן מתכונת: 35%

נושא	חזרה לקראת מבחן הבגרות
שעות	6
סה"כ שעות	44

4.4. הרכבי ביצוע

במגמת המוסיקה פועלים מגוון הרכבי ביצוע בהתאם להרכב התלמידים במגמה:

- אנסמבל קולי - 8 ש"ש מוקדשות ללימודי השירה ולעבודה על אנסמבל קולי. אנסמבל זה, בהדרכת רובין ויזל קפסוטו, מצטיין ברפרטואר המגוון שלו. שירים עבריים, מזמורים וזמר עברי מהווים פרטים קבועים ברפרטואר בנוסף לשירי מחזות זמר, אופרטות, ורפרטואר קלאסי מובהק.
  - הרכבים כליים – 18 ש"ש של הרכבי ביצוע שונים, החל מפסנתר ב-4 ידיים המשך בהרכבים קאמריים וכלה בהרכבים של זמר/ת עם ליווי פסנתר. גם כאן הרפרטואר מגוון ומשמר זיקה גם למוסיקה ישראלית/יהודית.
  - הרכב רב תחומי – 5 ש"ש של עבודה בהרכבים המהווה את גולת הכותרת של המסלול הרב תחומי.
  - סדנאות להבעה ולתקשורת מוסיקלית - 1-2 ש"ש של סדנאות מיוחדות המביאות את הנגנים הצעירים למיצוי מרבי של הפוטנציאל הרגשי והמוסיקלי שלהם.
- באביב מתקיימים שני קונצרטי מגמה – האחד של מוסיקה קלאסית והשני של הרב תחומי. פרט לקונצרטים אלו התלמידים משתתפים באירועים קהילתיים רבים, מנגנים בטכסים חגיגיים, ולפעמים מארגנים עוד כמה קונצרטים במהלך השנה.

5. דרכי הערכה מסכמות

5.1 תולדות המוסיקה וספרותה

סיכום דרכי הערכה לי'

מבחנים (50%)

בחנים (20%)

עבודות (10%)

השתתפות ועבודה בכיתה (20%)

סה"כ: 100%

סיכום דרכי הערכה לי"א

עבודות (15%)

בחנים (15%)

מבחנים (50%)

השתתפות ועבודה בכיתה (20%)

סה"כ: 100%

סיכום דרכי הערכה לי"ב

בחנים (15%)

מבחנים (25%)

עבודה (5%)

השתתפות ועבודה בכיתה (20%)

מבחן מתכונת (35%)

סה"כ – 100%

שקלול הציונים לציון ההגשה (מגן) למקצוע תולדות המוסיקה וספרותה

• כיתה י – 10%

• כיתה יא – 25%

• כיתה יב – 65% (כולל מתכונת)

הציון הסופי מורכב מ-40% מבחן הבגרות ו-60% ציון ההגשה (המגן).

פירוט הקריטריונים המרכיבים את הציונים בתולדות המוסיקה וספרותה לכיתה י'

הרכב הבחנים:

- כ-2 שאלות בקיאות קצרות.
- כ-2 הגדרות ומושגים.
- כ-2 יצירות לזיהוי יצירות.
- כ-2 שאלות בהן התלמידים נדרשים ליישם את ידיעותיהם על מוסיקה אותה טרם שמעו.

הרכב המבחנים:

שאלת נושא גדולה – לבחירה מתוך שתיים. בשאלה כזו על התלמידים להראות ידע והבנה בהתפתחות של המוסיקה בתקופה נידונה. לדעת ולהבין את השפעת התמורות החברתיות והכלכליות על התפתחות זאת, לגלות בקיאות בסגנון של תקופה.

• כ-5 הגדרות ומושגים.

• כ-7 יצירות לזיהוי.

• ניתוח יצירה.

שיעורי בית:

- פעם בשנה כל תלמיד מציג נושא בפני הכיתה כפרזנטציה קצרה (כ-15 דקות כולל הדגמות)
- עבודות ניתוח של יצירות הכוללות ניתוח הרמוני, מרקמי, תימטי, רתמי, צורני.
- קריאה של חומרי לימוד הניתנים על ידי המורה כרקע לכניסה לניתוחים מוסיקליים.

פירוט הקריטריונים המרכיבים את הציונים בתולדות המוסיקה וספרותה לי"א

הרכב הבחנים (ראה כיתה י' לעיל):

הרכב המבחנים (ראה כיתה י' לעיל):

שיעורי בית:

עבודות ניתוח של יצירות. בעבודת ניתוח על התלמידים לבדוק את האספקטים הבאים: מאפייני המלודיה, סימטריה/אסימטריה, מבנה המשפט/פראזה/פריודה, ההרמוניה, המפעם/משקל/מקצב והמשתמע מהם (ריקוד או אריה וכד'), המרקם והתזמור, במידה ושיר: היחס בין הטכסט למוסיקה, במידה וזהו חלק מיצירה – היחס בין החלק לשלם. קריאה של חומרי לימוד הניתנים על ידי המורה כרקע לכניסה לניתוחים מוסיקליים (כגון: מושג ה- topic כמגבש סגנון אצל לאונרד רטנר).

פירוט הקריטריונים המרכיבים את הציונים בתולדות המוסיקה וספרותה לי"ב

הרכב הבחנים (ראה כיתה י' לעיל)

הרכב המבחנים:

- שאלת נושא רחבה המתיחסת למספר תופעות – לבחירה אחת מתוך שתיים
- שאלת נושא ממקודת – לבחירה אחת מתוך שתיים
- כ- 5 הגדרות ומושגים
- כ- 7 יצירות לזיהוי
- ניתוח יצירה

שיעורי בית:

- עבודות ניתוח של יצירות
- קריאה של חומרי לימוד הניתנים על ידי המורה כרקע לכניסה לניתוחים מוסיקליים

מבנה מתכונת ובגרות בתולדות המוסיקה וספרותה ראה עמ' 72.

5.2. פיתוח שמיעה וקצב

סיכום דרכי הערכה לי' - י"א:

- בחנים : 20%
  - מבחנים: 40%
  - עבודת בית: 30%
  - עבודה והשתתפות בכיתה: 10%
- סה"כ: 100%

סיכום דרכי הערכה לי"ב:

- עבודה והשתתפות בכיתה: 10%
  - שיעורי בית: 20%
  - בחנים: 10%
  - מבחן: 20%
  - מבחן מתכונת: 40%
- סה"כ: 100%

שקלול הציונים לציון ההגשה (מגן) למקצועות תאוריה, פיתוח שמיעה וקצב

- כיתה י' – 20%

- כיתה יא' – 25%
  - כיתה יב' – 55% (כולל מתכונת)
- הציון הסופי מורכב מ-40% מבחן הבגרות ו-60% ציון ההגשה (המגן).

פירוט הקריטריונים המרכיבים את הציונים בפיתוח שמיעה לכיתות י'– י"ב

בחנים:

ישנם בחנים בכתב או בעל פה. בחנים בכתב יכולים לכלול אחד או שניים מהנושאים הבאים:

- הכתבות מסוגים שונים
- זיהוי מרווחים, סולמות, אקורדים
- בחנים בעל פה יכולים לכלול אחד או שניים מהנושאים הבאים:
- שירה
- נגינה
- שירה מהדף
- הקשת מקצבים

מבחנים:

המבחנים משלבים מספר אלמנטים שונים מהחומר הנילמד, אך לא יותר מארבעה:

- זיהוי סולמות
- זיהוי מרווחים
- זיהוי אקורדים
- זיהוי מהלכים הרמוניים
- הכתבה חד קולי
- הכתבה דו קולית
- קריאה מהדף

- שירת תרגילים שנלמדו

5.3 הרמוניה

סיכום דרכי הערכה לי'

- מבחן מסכם (35%)
- מבחן (20%)
- בחנים (15%)
- עבודות (30%)

ס"ה: 100%

סיכום דרכי הערכה לי"א

- מבחן מסכם הכולל הרמונים וניתוחים (30%)
- מבחן (25%)
- בחנים (15%)
- עבודות בית וכיתה (30%)

ס"ה: 100%

סיכום דרכי הערכה לי"ב

- עבודות בכיתה ובבית (30%)

- בוחן (5%)
- עבודה להגשה (5%)
- מבחן (25%)
- מתכונת (35%)
- סה"כ: 100%

שקלול הציונים לציון ההגשה (מגן) בהרמוניה

- כיתה י"א - 35%
- כיתה י"ב - 65% (כולל מתכונת)
- הציון הסופי מורכב מ-40% מבחן הבגרות ו-60% ציון ההגשה (המגן).

פירוט הקריטריונים המרכיבים את הציונים למקצוע ההרמוניה לכיתות י"א- י"ב:

- שיעורי בית : בהם התלמידים מתרגלים את הנלמד בכיתה. נבדקים בכל שיעור. באמצעות הכלים הניתנים לתלמידים בשיעור הם מסוגלים להכין את כל שיעורי הבית במידת הצלחה גבוהה ביותר.
- בוחן הבחנים בודקים את שליטת התלמידים בחומרים שנלמדו עד 4 שיעורים. בבחנים נבדקים הפרמטרים הבאים:
  - הובלת קולות
  - חיבורים נכונים
  - החלטות נבונות ומוסיקליות בבחירת המהלכים
  - ניתוח המוכיח הבנה של מהלכים מוסיקליים ומגלה שימוש מושכל בטרמינולוגיית מוסיקליות
- מבחנים – המבחנים בודקים את מידת השליטה של התלמידים בכל החומר המצטבר. הקריטריונים הם זהים לאלו שבבחנים.

5.4 נגינה בהרכבים

בהרכבים אין מבחני בגרות. ההתקדמות, המסירות, מידת האחריות של התלמידים נמדדות לאורך השנים.

סיכום דרכי ההערכה לכיתות י'-י"ב

- השתתפות (25%)
- הכנת תפקידים (30%)
- רצינות ומידת האחריות (20%)
- מבחן בנגינה (25%)

הציון הסופי הוא שקלול כל הציונים בכיתות י-יב (אין מבחן בגרות!)

- כיתה י – 25%
- כיתה יא – 35%
- כיתה יא – 40%

6. נספחים

נספח 1 - מבנה בחינת הבגרות והמתכונת

תולדות המוסיקה

1. **האזנה:** על התלמידים לזהות משמיעה יצירות מתקופות שונות. הזיהוי הנדרש: המלחין, היצירה, שמה, הסוגה, במידת הצורך מספר הפרק, ומספר מילות תיאור. (7 יצירות מתוך 10) - 21 נק'.

2. **שאלת נושא רחבה** ובה דיון המגלה הבנה וידע במוסיקה והתפתחותה על פני מספר תקופות. על התלמידים להוכיח בקיאות בתהליכים ארוכי הטווח וגם בפרטים המעצבים את התקופה: מלחינים, יצירות, צורות מוסיקליות וכד'. (בחירת שאלה אחת מתוך שלוש) - 20 נק'.

לדוגמא:

דונו בתקופה הקלאסית ובתקופה הרומנטית לאור פריחתן של המוסיקה האבסולוטית והמוסיקה התכניתית:

- עמדו על המשמעות של כל אחד ממונחים אלה
- הסבירו את פשר הדומיננטיות של כל אחד מהסוגים בתקופה בה פרח
- הראו כיצד כל אחד מהסוגים מאפשר מבנים מוסיקליים שונים (או דומים)
- הראו כיצד הסוגה של מוסיקה תכניתית יכולה להשפיע על מבנה היצירה (הביאו שתי דוגמאות מפורטות של שני מבנים שונים במוסיקה תכניתית מהתקופה הרומנטית)

3. **שאלת נושא ממוקדת** ובה התיחסות מעמיקה לנושא מסוים. (בחירת שאלה אחת מתוך שלוש) - 15 נק'.

לדוגמא:

הליד בתקופה הרומנטית, התפתחותו ומקומו בכלל היצירה בתקופה. דונו, תוך הבאת דוגמאות, באספקטים הבאים:

- התנאים להתפתחות הליד
- יחסי הגומלין בין הטכסט לצליל, ובין המשורר למלחין

- יחסי הגומלין בין הקול לכלי המלווה
- הליד הבודד ומחזור השירים
- מבנים שונים של לידר

4. **מושגים:** על התלמידים להגדיר מושגים שונים (5 מתוך 8) - 25 נק'.

5. ניתוח: התלמידים ינתחו יצירה או פרק מיצירה. 15 נק'.

6. **ניתוח unseen/unheard:** התלמידים ינתחו יצירה עליה לא עבדו במסגרת השיעורים- 4 נק'.

משך המבחן:

- האזנה: 30 דקות.
- תולדות: 3 וחצי שעות.
- ניתוח: שעה.

פיתוח שמיעה וקצב

למבחן הברגרות שני חלקים: חלק ראשון בכתב (שעתיים) וחלק שני בעל פה (כ-7 דקות לנבחן).

מבחן בכתב:

- זיהוי סולמות, מודוסים וסולם פנטטוני
- זיהוי מרווחים מצליל נתון בעלייה ובירידה כולל מרווחים הגדולים מאוקטבה
- זיהוי אקורדים כולל כל הספטאקורדים והיפוכיהם
- מהלכים הרמוניים עם דומיננטות שניוניות
- הכתבה חד קולית עם סטיות וצלילים כרומטיים
- הכתבה דו קולית עם צלילים כרומטיים

מבחן בעל פה:

- שירת מרווחים, אקורדים וסולמות
- קריאה מהדף

הרמוניה

- הירמון סופן נתון
- הירמון בס נתון
- ניתוח כוראל

משך המבחן: 3 וחצי שעות

נספח 2 – בבליוגרפיה

בתולדות המוסיקה וספרותה

כץ,רותי.דפי מידע לתלמידים. (דוגמא מצורפת)

Grout D.J, Palisca ,C.V ed. *A History of Western Music*.W.W.Norton &Company
.NY ,London.

Ratner, Leonard. *Classic Music: Expression, Form, and Style*. Schirmer Books,
N.Y. 1980

Sadie, Stanley ed. *The New Grove Dictionary* .Macmillan Press Ltd, London.

The New Harvard Dictionary of Music, Don Randel, ed. Harvard University Press,
1986.

בפיתוח שמיעה וקצב

הרמוניה

באך,סבסטיאן יוהן. 371 כורלים. הוצאת ספרי מוסיקה פרומ.

Sadai, Izhak. *Harmony in its Systemic and Phenomenologic Aspects*.

נספח 3 - פרויקטים מיוחדים

הפן היהודי/ישראלי מוצא לפועל בתכנית הערכית "ניצחון הרוח", בימי עיון וביצוע של מוסיקה ישראלית וגם דרך פרויקטים שעולים בהתאם לצורך השעה.

"ניצחון הרוח – למוד היבטים של השואה דרך המוסיקה (על זיכרון ופיוס)" - זוהי תכנית ערכית המורכבת מפרויקטים שנתיים או דו שנתיים. חלקים מהתכנית הם בשיתוף עם הקונסרבטוריון למוסיקה בעיר שוורין. לאחרונה נוצא גם קשר עם Interkult unterwegs, ארגון הפועל לשיתופי פעולה בינלאומיים.

פרויקטים שכבר מומשו במסגרת התכנית:

- 2004- "האנטישמיות והפשיזם במוסיקה של ריכרד ווגנר, או: הגותו האנטישמית של ווגנר כמצע רוחני לאנטישמיות הגזענית של היטלר" – הרצאה שניתנה בבית הספר ע"י ד"ר גוטפריד ווגנר, נינו של המלחין. לפני ההרצאה התקיים קונצרט משולב של תלמידים גרמנים וישראלים ולאחריה התקיים דיון.
- 2005-2006 - "זיטרה" - הצגה שבמרכזה המוסיקה וחיי המוסיקאים בגטו טרזיאנשטט. בהצגה 14 קטעי מוסיקה שונים שנכתבו רובם ע"י מלחיני טרזין. היא הועלתה מספר פעמים בארץ ע"י תלמידים ישראלים בלבד, ובארץ ובגרמניה עם צוות ישראלי/גרמני. ההכנה לקראת ההצגה כללה: הרצאה מפי פרופ' דויד בלוך, כיתות אמן וקונצרט עם הפסנתרן אלן שטרנפילד, שהקליט רבות מיצירות המלחינים היהודים מתקופת השואה, יום עיון בבית טרזין, פגישה עם ניצולים. פרויקט זה צולם ע"י הבמאי ג'אד נאמן ועתה הוא מתועד כסרט באורך מלא.
- 2007-2008 - "גרמניה תל אביב – מפרנקבורגר לבן חיים" - קונצרט ובו ביצוע יצירות מאת המלחין הישראלי יליד גרמניה פאול פרנקבורגר / בן חיים. לרגל חגיגות ה-60 החלטנו עם עמיתינו הגרמנים לציין את עצמאותנו עם פרויקט המוקדש למלחין ישראלי שיסמל את הקשר בין אירופה לישראל. פרנקבורגר נימלט מאירופה הנאצית והגיע לישראל בה שינה שמו לבן חיים. כתוצאה מהעלייה סגנון יצירותיו השתנה. במסגרת הפרויקט נעשתה העבודה הבאה: הרצאה של תלמידות גרמניות על תופעת העלייה לישראל ועל עלייתו של בן חיים בפרט, הרצאה עם הדגמות של הפרופ' יהואש הירשברג, עמידה על הבדלי הסגנון במוסיקה של המלחין. גולת הכותרת: קונצרט חגיגי בביצוע תלמידים ישראלים וגרמנים.
- 2009 – "Music celebrating 200 years –from Felix Mendelssohn, through- banned composers by the Nazis to music of liberated composers in Israel" במלאת 200 שנה להולדתו של מנדלסון. לקראת נסיעה לגרמניה הופיעו תלמידים בקונצרט חגיגי בתל אביב וביצעו מיצירותיהם של מנדלסון, מלחינים יהודיים שחיו בתקופת הנאצים באירופה, ומלחינים ישראלים. לקונצרט זה כתבו וערכו תכנייה מלאה ובה מידע על היצירות ועל המלחינים. בגרמניה הופיעו יחד עם תלמידים גרמניים בקונצרטים בשוורין והמבורג. במהלך הפרויקט התבצעה עבודה על האספקטים הבאים: הכרת תופעת המוסיקה המוחרמת על ידי הנאצים, והשלכות החרמות על התרבות האירופית, עיון במשנתו של משה מנדלסון ודיון על המלחינה פאני מנדלסון.

- **100 שנה לתל אביב** – פרויקט עיבוד של שירים קיימים והלחנת שירים חדשים לציון המאורע. העבודה כללה קונצרטים, וביניהם "לילה לבן" בשבועות בהם התלמידים ניגנו ושרו יצירות שתל אביב במרכזן.

נספח 4 - דוגמאות למאמרים בתולדות המוסיקה וספרותה

התגבשות הסגנון הבארוקי/ ד"ר רותי כץ

הסגנון הישן עם הקונטרפונקט המורכב והצפוף וגם הסגנון החדש עם המונודיה הרזה לא יכלו להמשיך להתקיים לאורך זמן כסגנונות עצמאיים. עם הזמן חלו השפעות גומלין והתהווה סגנון חדש. המונודיה התעבתה והתעשרה ונמצאה דרך לכתיבה קונטרפונקטית אך במסגרת הרמונית ברורה.

שני אופני כתיבה הלמו את ייצובו של הסגנון המתהווה:

א. שימוש בבס ובמבנים הרמוניים כגורמים שעליהם בנויה היצירה. בבארוק יש שימוש בתבניות מסורתיות של בס חוזר המהווה בסיס לאימפרוביזציה או ליצירת ואריאציות. אלה תבניות שעברו בירושה מהמאה ה-16. בסיס כאלה הם:

- הרומנסקה
- השקון
- הפאסקליה

שימוש בשאקון ובפסאקליה נעשה ע"י באך, הנדל, פרסל, מונטורדי, ובמאה ה-20 הינדמית (1926) ורגר (1906) וגם במוסיקה פופולארית (תבניות הבלוז לדוגמא).

ב. סגנון הקונצ'רטנטה המספק מגוון של מרקמים ומוסיף עניין לקונטרפונקט. המילה קונצ'רטנטה מכילה שתי הגדרות סגנוניות:

Consort - לצלצל יחדיו, ו-concertare - שפירושו להתווכח. זוהי צורת כתיבה המדגישה ניגודיות, בעיקר ניגודיות בין הסולו לקבוצת כלים או בין שתי קבוצות כלים שונות. מקור סגנון זה טבוע באסכולה הונציאנית, שבה שימוש של אנסמבלים שונים ביצירה היה נפוץ.

מוסיקה ווקאלית

בצד האופרה מתהווה בבארוק צורה חדשה: הקנטטה. מקור השם הוא המילה *Cantare* – לשיר באיטלקית. מילה זו היא בת זוגה של הסונטה שמקורה הוא *Sonare* – לצלצל.

לקראת אמצע המאה ה-16 הקנטטה מתגבשת כיצירה לקול סולו עם לווין של קונטינואו. היא מורכבת ממספר חטיבות, מתערובת של רציטטיבים ואריות, עם הזמן משובצים בה גם קטעי מקהלה. הטכסטים תכופות הם פסוקים מהברית הישנה או החדשה, פסוקים מתהילים או שיר השירים, אך יש גם טכסטים חילוניים. באך, אשר בתוקף תפקידו כקאפל מאייסטר נדרש לכתוב קנטטה בשבוע, מביא את הקנטטה לשיאים מוסיקליים מרשימים. הוא משלב בקנטטה קטעי סולו, מקהלה, אננסמבלים וכורלים המשולבים עם תזמורת.

מתוך הקנטטה והאופרה צומחת האורטוריה: האורטוריה היא בעצם דרמה מוסיקלית ללא משחק. במקום התרחשות תיאטרלית קיים מספר ותפקידו לתאר באמצעות שירה רציטטיבית את ההתרחשויות. תפקיד זה נקרא: אורטור. נושאי האורטוריות לקוחים תכופות מההיסטוריה או המיתולוגיה, כך "יפתח" של קאריסימי או "המשיח" ו"ישראל במצרים" של הנדל. סוג מיוחד של אורטוריה הוא הפסיון: אורטוריה שנושאה הוא עשרת הימים האחרונים בחיי ישו – מהסעודה האחרונה (סדר הפסח) ועד מותו. הפסיון הידוע והחשוב ביותר הוא המתיאוס פסיון של באך.

מוסיקה כלית בבארוק

המוסיקה הכלית במאה ה-17 נעשית בהדרגה שוות ערך למוסיקה הקולית הן מבחינת הכמות והן מבחינת תוכן היצירות ואיכותן. מתחיל תהליך של גיבוש צורות וניתן להבחין במספר סוגי כתיבה לכלים:

1. הריצ'רקאר – יצירה עם קונטרפונקט חיקויי והמשכי. שמות אחרים שניתנו לו: פנטסיה, פוגה, קאפריצ'יו ועוד. באופן כללי בשם ריצ'רקאר כונתה רוב המוסיקה הפוליפונית הכלית. הריצ'רקאר מכין את התפתחות הפוגה.
2. הקנצונה – יצירות חטיבתיות ובהן קונטרפונקט חיקויי לא רצוף. יצירה זו מהווה את הבסיס ל*סונטה דה קייזה*.
3. יצירות המבוססות על מנגינה או בס נתונים – נושא וואריאציות, פאסקליה ושקון, כורל פרטיטה וכורל פרלוד.
4. ריקודים – מהם תתהווה ה*סוויטה*.
5. קטעים בסגנון אלתורי – טוקטה, פנטסיה או פרלוד.

הסונטה

המונח סונטה הוא מהמעורפלים ביותר בתקופה זו. יצירות המכונות "סונטה" נכתבו לכלי או שנים המלווים בבסו קונטינואו. הסונטות ניצלו את האפשרויות הטכניות של הכלי לו הן נכתבו. לסונטה אופי חופשי ורב הבעה המשוחרר מהסגנון הפוליפוני והמופשט של הכתיבה הרנסנסית. סונטות בנות מרקם של שני כלי סולו גבוהים בליווי קונטינואו מקבלות את התואר *טריו סונטה*.

הואריאציה

הואריאציות – המאה ה-17 נקראת "תקופת הואריאציות" משום שעקרון הואריאציה חדר לחלק נכבד מהצורות של המוסיקה הכלית בתקופה. נושא הואריאציות היה צורה אהודה ברנסאנס והמשיך להתפתח בבארוק. קיימות שלוש טכניקות ואריאציה בסיסיות:

1. מנגינה חוזרת כמעט ללא שינוי עם קונטרפונקט משתנה. סוג כזה נקרא "ואריאציות קאנטוס פירמוס".
2. המנגינה נותרת בקול העליון והיא מקושטת באופן שונה עם כל ואריאציה. ההרמוניה אינה משתנה.
3. ההרמוניה יציבה. שאר המרכיבים נתונים לוואריאציה. זוהי צורת הואריאציה הגמישה ביותר בבארוק.

צורת הואריאציה נותרה אהודה במשך כל ההיסטוריה. באך כתב את הסט המרשים של הואריאציות הרמוניות "ואריאציות גולדברג".

הקונצ'רטו

צורה כלית חדשה בבארוק היא הקונצ'רטו. קונצ'רטו הוא יצירה לתזמורת עם סולן או סולנים. הקונצ'רטו הוא תוצאה של הסגנון הקונצ'רטנטי שהתחיל בסוף הרנסאנס והיה לסימן הכר של המוסיקה בבארוק.

בברוק שלושה סוגי קונצ'רטי. שניים מהם מבוצעים עוד היום:

1. קונצ'רטו גרוסו

זהו הקונצ'רטו העתיק ביותר ובו שתי קבוצות כלים, קבוצה קטנה, הקונצ'רטינו, הסולי, העומדת כניגוד לקבוצה הגדולה – התזמורת המלאה – הגרוסו, הטוטי.

בתחילה אין תכנית מוגדרת להופעת הטוטי והסולי, מספר הפרקים גמיש ועומד על חמישה ויותר. עם וילדי הקונצ'רטו גרוסו מקבל סממנים של קונצ'רטו סולו גם במבנהו וגם בכתיבה הוירטואוזית לקבוצת כלי הסולו. הנדל וגם באך כתבו קונצ'רטי גרוסי - אלה של הנדל במתכונת מיושנת יותר ואילו באך הלך בדרכו של וילדי אך הוא הפך את הצורה למורכבת ביותר, קונטרפונקטית (תופעה זרה לוילדי) ובעלת פיתוח מוטיבי אינטנסיבי.

2. קונצ'רטו סולו

זהו הסוג האחרון שהתפתח ולו השפעה מרחיקת לכת על התפתחות הצורה. לקונצ'רטי אלה שלושה פרקים וצורת ריטורנלו*. בקונצ'רטי אלה

---

* צורת הריטורנלו היא הצורה השכיחה בפרק הראשון והאחרון בקונצ'רטי של הבארוק המאוחר והתקופה הקלאסית. מבוססת על חילופים בין חטיבות התזמורת לחטיבות הסולו. בפרקים מסוימים בקונצ'רטו של באך ניתן לחשוף צורה זו כאשר המקהלה משמשת כחטיבת הסולו.

הריטורנלו (הנושא החוזר) מנוגן ע"י התזמורת ובין כל הופעה שלו יש הופעה של הסולן עם הקונטינואו.

אנטוניו ויואלדי (1687-1741) היה המלחין הפורה ביותר של קונצ'רטי. הוא ביסס את הצורה התלת-פרקית של הקונצ'רטו כנורמה.

הקונצ'רטי הראשונים של ויולדי היו בעלי צורה חופשית יותר, ודווקא את אלה באך הכיר. מכאן הצורה היותר חופשית בקונצ'רטי הברנדנבורגיים של באך. הקונצ'רטי מהווים במה לנגנים בה יכולה לבוא לידי ביטוי מיומנותם בנגינה על הכלי. הנדל, באך ואחרים החלו לכתוב קונצ'רטי לכלים שונים כגון לנבל (הנדל) ועוגב (באך).

הסוויטה בבארוק

סוויטה: סדרה של קטעים כליים עם איזשהו אלמנט מאחד. הקטעים מבוצעים בד"כ כיצירה אחת רב פרקית. הסוויטה, שהייתה צורה כלית מקובלת ברנסנס מתגבשת בבארוק לכדי צורה אחידה ומחייבת. התפתחות הסוויטה הגיעה לשיאה אצל באך.

בבארוק לסוויטות הסולו יש מבנה צפוי אך גם ניתן לשינויים. הקטעים בסוויטה הבארוקית הם ברובם ריקודים. ארבעה ריקודים חוזרים כמעט בכל מחרוזת: אלמנד, קוראנט, סרבאנד וג'יג. מעניינת הקוסמופוליטיות של ריקודים אלה: האלמנד מקורו בגרמניה, הקוראנט בצרפת ובאיטליה, הסרבאנד בספרד והג'יג באירלנד.

שם נרדף לסוויטה הוא פרטיטה. המבנה המצוי של הסוויטה הוא:

- פרלוד (אופציונאלי)
- אלמנד
- קוראנט
- סרבאנד
- ריקוד או ריקודים אופציונאליים (מנואט, פולונז, אייר וכד')
- ג'יג

הגורם המאחד את כל הסוויטות הוא הסולם.

סיכום

בתקופת הבארוק מושלמת ההתנתקות מהמוסיקה של העת העתיקה ומתגבש הסגנון של העת החדשה.

המהפך הגדול ביותר הוא במעבר מהשיטה המודלית לטונאלית. הטונאליות מתבססת עם התגבשות התפיסה ההרמונית אשר באה לידי ביטוי בבסו קונטינואו. כתוצאה מהשינוי גם הכתיבה הפוליפונית בבארוק כפופה להרמוניה. בתחילה ההרמוניות הן פשוטות אך ככל שהטונאליות מתקבעת כשפה היחידה בקומפוזיציה – כך ניתן יותר חופש לסטייה מההרמוניות הבסיסיות ונמצא סטיות כרומטיות, מודולציות ודיסוננטים.

בתחום הקצב - הריתמוס מתפתח וכתיבה מדויקת של ריתמוס ומשקל הופכת לנורמה. בצד התפתחות זאת – נשמר גם החופש הריתמי ברציטטים או ביצירות דמויות אלתור.

המוסיקה, כמו החברה, עוברת תהליך של חילון. כתוצאה מכך מתפתחת המוסיקה הכלית. כלי הנגינה מתפתחים ונוצרות צורות מוסיקליות חדשות המיוחדות לכלים אלה. הצורות הכליות נפרדות מהשיר והופכות לעצמאיות. מתפתחת כתיבה אידיומטית לכלים ולקול. המוסיקה הדתית נעשית פתוחה יותר ולווי כלי הופך בה לאינטגרלי. בעקבות הרפורמציה מתפתח הכורל הלוטראני ויצירות קוליות לא פולחניות המתאימות לכנסיה זו, כגון הקנטטה.

בתחום המוסיקה הווקאלית – על המוסיקה לשקף את הרגש המובע בטכסט ומתגבשת תורת האפקטים.

טוויטה

סדרה של קטעים כליים עם איזשהו אלמנט מאחד. הקטעים מבוצעים בד"כ כיצירה אחת רב פרקית.

בבארוק לסוויטות הסולו יש איזשהו מבנה צפוי אך גם זה ניתן לשינויים. הקטעים בסוויטה הבארוקית הם ברובם ריקודים. ארבעה ריקודים חוזרים כמעט בכל מחרוזת: אלמנד, קוראנט, סרבאנד וג'יג. מעניינת הקוסמופוליטיות של ריקודים אלה: האלמנד מקורו בגרמניה, הקוראנט בצרפת ובאיטליה, הסרבאנד ב ספרד והג'יג באירלנד.

באך כתב כ-40 סוויטות לכלים שונים. חלקן נקראות פרטיטות. המבנה המקובל של הסוויטה בבארוק: פרלוד – אלמנד – קוראנט – סרבאנד – ריקודים (אופציונאליים) – ג'יג. הכמות והאופי של הריקוד האופציונאלי משתנה. הפרק הפותח את הסוויטות התזמורתיות הוא פתיחה צרפתית ומכאן הכינוי אוברטורה שדבק בסוויטות אלה. הגורם המאחד את כל הסוויטות הוא הסולם.

- הפרלוד, הפתיחה, הפראמבלום וכו' הפרק הפותח. נזיל מאוד במבנהו. בפארטיטה השנייה למקלדת לדוגמא יש לפראמבלום מבנה של פתיחה אופראית בת שלושה חלקים, כאשר הראשון הוא באופי של פתיחה צרפתית.

- אלמנד – כשמו כן הוא, מוצאו מגרמניה. בבארוק המאוחר מתייחס השם יותר לכתיבה אידיומטית לכלי מאשר למקצב הריקודי. בעל משקל מרובע, צורה דו חלקית, מתחיל

בקדמה או יותר, ומתקדם בפראזות לא סדירות אל קדנצות המתרחשות על פעמה כבדה. טקסטורה רוויה בחיקויים, אופיו רציני והטמפו מדוד.

- קוראנט – ריקוד שמוצאו כפול: מצרפת ומאיטליה. (Courante, Corremte). המשקל משולש, האיטלקי זריז $3/8$ או $3/4$ מהירים, ואילו הצרפתי מכובד יותר $3/2$. ניתן למצוא כתיבה קונטרפונקטית ו- style brise והפראזות עמומות. הצורה דו חלקית, יש קדמה וקדנצה על פעמה חזקה.

- סרבאנד – מוצאו מספרד. באירופה הטמפו המהיר שלו מותן וכך התקבל לשורת הריקודים האציליים. ריקוד איטי ומכובד, במשקל משולש, מאופיין ע"י מקצב מנוקד מודגש על הפעמה השנייה. צורתו דו חלקית ויש בו פראזות ברורות, בד"כ 4 תיבות כ"א.

- ג'יג - מוצאו מצרפת. ריקוד מהיר במשקל משולש שמאופיין בתבניות קצביות מובהקות אם גם מרובות. בצרפת המשקל הוא מרובע מורכב - $4/4$ או $2/4$ במתחלקים לטרילולות, עם מקצבים מנוקדים סינקופות והמיולות. באיטליה המשקל בד"כ $12/8$, מהיר עם ערכים ריתמיים שווים. הגרמנים שילבו יפה את השניים. אצל באך הג'יג יכול להיות פוגאלי.

הריקודים הבלתי קבועים, האופציונאליים, הנפוצים בסוויטה הם:

- בורה (BOURREE)

ריקוד בארוקי ערני, זורם, בעל משקל זוגי וצורה דו חלקית. המשפטים בו מאורגנים בד"כ בקבוצות של 4 תיבות ובמשקל אלה ברווה או של 2. הוא מאופיין בקדמה של רבע, משקלים דקטליים (~- - -) וגם סינקופות. הטמפו די מהיר. המקצבים פשוטים, המרקם הומופוני והפראזות ברורות. תכופות מופיע בזוגות: בורה | ובורה ||. היה פופולארי בחצרו של לואי ה-14.

- גבוט

ריקוד בארוקי בעל משקל זוגי, משפטים מאורגנים בד"כ בקבוצות של 4 תיבות. תכופות המשפטים מתחילים באמצע התיבה. הגבוט הוא במשקל אלה ברווה או משקל של 2. הוא איטי מהבורה אך בעל טמפו די ערני. כמעט ואין סינקופות, מקצביו פשוטים והמרקם הומופוני. בד"כ הוא דו חלקי אם כי לעיתים מוגש גם בצורת רונדו. יש לו אסוציאציות פסטורליות הניכרות בשימוש ב-DRONE. אלו נובעות ממקורותיו העממיים.

- מנואט

ריקוד אלגנטי ואצילי שמקורו בחצר הצרפתית. משקלו 3/4, צורתו דו חלקית ומשפטיו מאורגנים בקבוצות של 4 תיבות, ללא קדמה בבארוק ועם קדמה בתקופה הקלאסית. הקדנצות שלו הן על פעמה חזקה, "גברית". לעיתים יש במנואט שימוש בהמיולות או פעמה שנייה (חלשה) מוטעמת. מנואטים שנועדו לריקוד נוגנו מהר יותר מאלו שנועדו להאזנה בלבד. המינואט היה להיט בחצר של לואי ה-14 שהיה גם רקדן מנואט נלהב. המינואט והטריו הם הריקודים היחידים ששרדו במקום נכבד גם בתקופה הקלאסית.

• פולונז

ריקוד חגיגי שרוקדים אותו בזוגות ומוצאו מפולניה. מקורו בריקוד עם המלווה בשירה. משקלו 3/4. במאה ה-18 לפולונז מאפיינים הבאים:

טמפו מודרטו, ללא קדמה, יש בו חזרות על מוטיבים ריתמיים, קדנצות רכות עם הדגשה לאחר הפעימה ("נשיות"). תבניות ריתמיות אופייניות: שמינית 2 חלקי 16 ו-4 שמינית, 4 חלקי 16 ושני רבעים לאחריה.

המינואט הסרבאנד והגבוט נחשבים לריקודים בסגנון אלגנטי, אצילי – גבוה (high style)

הג'יג והבורה נחשבים לריקודים בסגנון חי ונעים – בינוני (middle)

הלנדלרים והמוזט הם ריקודי כפר בסגנון נבוך – (low style)

TOPICS

לאונרד רטנר, המוסיקולוג והמלחין שעוסק בחקר המוסיקה הקלאסית, מצא שבמאה ה-18 הריקודים שימשו כבסיס להוראת הקומפוזיציה, להוראת אומנות הביצוע ולפיתוח ההבנה הסגנונית.

הם היוו חומר גלם לאופרה, למוסיקה קאמרית ובעצם כמעט לכל צורה מוסיקלית אפשרית.

לפי קירנברגר שהיה תלמידו של באך הם אף הקנו הבנה של אספקטים ריתמיים בפוגות (שהן היצירות המופשטות ביותר). בעצם הריקודים מהווים חומר גלם עיקרי שממנו בונים את המוסיקה. לכן על התלמיד, המבצע, המלחין והמאזין להכיר ולזהות את הריקודים השונים כפי שהם באים לידי ביטוי ביצירות. זיהוי זה מסייע בפענוח האיכויות הרגשיות וההבעתיות של היצירה.

למוסיקה תפקיד מהותי בקונטקסטים רבים: בפולחן הדתי, בשירה, בדרמה, בבידור, בריקוד, בטכסים השונים, בצבא, במסעות הציד, ובאירועים שונים בחיי המעמדות הנמוכים. במשך השנים התפתח מילון מונחים מוסיקלי של תבניות (פיגורות) בעלות אופי מיוחד. תבניות אלה מהוות את המורשת ששמשה את המלחינים במאה ה-18. חלק מהן נקשרו ברגשות, חלקן באווירה ולחלקן אופי ציורי. תבניות אלה הן בעצם "נושאים" (topics) ונושאים אלה מרכיבים את השתלשלות המאורעות המוסיקליים ביצירה.

ה"נושאים" יכולים להופיע כיצירות עצמאיות ואז הם מכונים "טיפוסים" (types), או שהם מופיעים כחלק מתוך יצירה גדולה שמורכבת מאוסף נושאים ואז הם מכונים "סגנונות" (styles).

לכל אורך ההיסטוריה נכתבה מוסיקה לריקודים וכל המין האנושי על כל מעמדותיו שותף לחוויית הריקוד. לכן מהווים הריקודים "נושאים" topics חשובים ומשקפים.